

Eğitim Kooperatifi Okulları Üzerine Nitel Bir Çalışma*

İlayda ARDAKOÇ¹, Ertan GÖRGÜ²

Öz: Araştırmada eğitim kooperatifi anaokulunun kuruluşu, yönetimi, finansmanı, faaliyetleri, iletişim süreci, tercih edilme nedenleri ve gelişimi için neler yapılabileceği hakkında keşifte bulunması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yönteminin durum çalışması deseni kullanılmıştır. Katılımcılar, amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Kooperatif ortağı olan ve olmayan veliler, kooperatif ortakları ve okul yöneticisi olmak üzere dokuz katılımcıya ulaşılmıştır. Veriler, hazırlanan görüşme formlarıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmış, betimsel analiz yöntemi ile yorumlanmıştır. Araştırma sonuçlarında kooperatif okulun ebeveyn iş birliği içerisinde kurulduğu, okulun kooperatif üyelerinin ve eğitim kadrosunun aldığı ortak kararlar ve çok paydaşlı bir anlayışla yönetildiği, ana finansman kaynağının ebeveynler tarafından ödenen kayıt ücretleri olduğu tespit edilmiştir. Kooperatif okulda alternatif eğitim modelleri uygulanmaktadır ve veliler okul içi iletişim sürecini olumlu değerlendirmektedir. Ancak katılımcılar, COVID-19 salgın döneminde okulun finansman ve iletişim süreçlerinin olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir. Eğitim kooperatifi üyeleri, okulun hem sermayedarı hem de velisidir. Bu durum paydaşların sorumluluk sınırlarının belirlenmesini ve korunmasını zorlaştırmaktadır. Katılımcılar, kooperatif okul modelinin öğrencilerin akademik ve sosyal başarıları üzerinde olumlu bir etki oluşturduğunu ve velilerin okula karşı bağlılıklarını artırdığını ifade etmiştir. Alternatif bir okul modeli olarak belirtilen okulların, yasal ve finansal açıdan desteklenmesi ve teşvik edilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Sözcükler: Kooperatif Okullar, Eğitim Kooperatifi, Alternatif Okul Modeli, Alternatif Eğitim

A Qualitative Study on Education Cooperative Schools

Abstract: The study aims to shed light on cooperative schools as an alternative school model in terms of their establishment, management, financing, various activities carried out, communication processes, reasons behind their popularity, and things to work on for further development. A case study, one of the qualitative research methods, was conducted in line with this aim. Participants were selected using the purposive sampling method. In total, nine participants were included in the research with the participation of parents including both cooperative members as well as non-members aside from cooperative partners and the school administrator. The data were collected through semi-structured interviews and then interpreted by descriptive analysis method. As a result of the research, it is seen that the school was established in cooperation with the parents, was managed with the consensus of both the cooperative members and the teaching staff, and the main source of financing was registration fees. Alternative education models are used in the cooperative school and the parents think the communication process within the school is successful. However, both financing and communication processes were adversely affected during the COVID-19 period according to parents. Education cooperative members are both the stakeholders and parents of the school. This leads to some obstacles in determining and protecting the limits of liability for stakeholders. Participants stated that the cooperative school model positively affected students' academic and social success while increasing parents' commitment to the school. It is concluded that it would be beneficial to legally and financially support and encourage cooperative schools, which are seen as an alternative model.

Keywords: Cooperative Schools, Education Cooperative, Alternative School Model, Alternative Education

Geliş Tarihi: 10.08.2022

Kabul Tarihi: 17.01.2023

Makale Türü: Araştırma Makalesi

* Bu çalışma, "Bir İşletme Modeli Olarak Kooperatif Okullar" adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

¹ Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, İstanbul, Türkiye, e-posta: ilaydaardakoc@marun.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1578-2995>

² İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Temel Eğitim, İstanbul, Türkiye, e-posta: ertan.gorgu@medeniyet.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1932-6049>

Atf için/ To cite:

Ardakoç, İlayda, & Görgü, E. (2023). Eğitim kooperatifi okulları üzerine nitel bir çalışma. *Yaşadıkça Eğitim*, 37(1), 269-293. <https://doi.org/10.33308/26674874.2023371512>

Kooperatifçilik hareketi, mevcut ekonomik düzene alternatif olarak bireylerin ihtiyaçlarını farklı bir yol ile karşılayabilmek için gönüllü şekilde bir araya gelmeleri, ekonomik güçlerini birleştirmeleri ve iş birliği kurmalarıdır (Alam, 1979; Ökçesiz, 1995). Kooperatifler ise ihtiyaçlarını karşılamak ve amaçlarına ulaşmak için gönüllü olarak bir araya gelen bireylerin çalışmalarını kurumsallaşmış bir yapı halinde sürdürdükleri oluşumlardır (Babagiray, 2003).

Değişen dünya düzeni ile ortaya çıkan yapının ekonomik, sosyal ve siyasi olarak kapitalist sistem egemenliğinde dönüşmesi bireylerin ve toplumların refahlarının, ihtiyaçlarının, beklenti ve gereksinimlerinin değişmesine neden olmuş ve bu kapsamda yeni yapılar oluşturma gerekliliği ortaya çıkmıştır (Zafer, 2021). Günümüzde ortaya çıkan ekonomik krizler, göç krizleri, iklim krizi, sosyal yozlaşma, istihdam sorunları, farklı grupların dışlanması süregelen düzenin yeniden düşünülmesini, insani çözümlerin bulunmasını ve yeni uygulama yollarının geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda *kooperatif anlayışın* yeni uygulama yolları geliştirmek ve sosyal fayda oluşturmak için kullanılabileceği öngörülmektedir (Coşkun, 2018).

Kooperatifçilik hareketinin temelleri 19. yüzyılın ilk yarısında İngiltere’de Sanayi Devrimi sonucunda işçiler üzerinde oluşan ağır şartların azaltılması, sendikalaşmanın artması ve işçi haklarının savunulması için atılmıştır. İngiltere’nin ardından hareket, Fransa ve Almanya’ya yayılmıştır (Alam, 1979; Babagiray, 2003; Başar, 1983; Uluocak, 2009). Türk toplumunda ise kooperatifçilik hareketinin temelini, 13. yüzyıldan itibaren Anadolu’da varlık gösteren aynı mesleğe sahip bireylerin ticarî ve malî faaliyetlerini düzenlemek için bir araya geldikleri Ahîlik Teşkilatları ve Esnaf Loncaları oluşturmaktadır (Kal’a, 2003: 211-212; Kazıcı, 1988: 540-542; Uluocak, 2009). Mithat Paşa tarafından 1863 yılında kurulan Memleket Sandığı oluşumu da kooperatifçilik hareketini resmi olarak başlatmıştır (Alam, 1979; Erçin, 2004). Cumhuriyet döneminde ise kooperatifçilik hareketindeki gelişmeler hızlanmıştır. Özellikle 1961 Anayasası ile hükümet, kooperatifçilik hareketinin gelişimi için önlemler almaya başlamış, 1969 yılında ise hala geçerliliğini koruyan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu yürürlüğe girmiştir (Bilgin & Tanıyıcı, 2008).

Kooperatifler aracılığıyla bireyler tek başlarına gerçekleştiremeyecekleri ekonomik, sosyal ve kültürel ihtiyaç ve değerlerin gelişmesi için birlik içinde çalışmaktadır. Kooperatifçilik hareketi sayesinde ekonomi alanında kurulan düzen geliştirilir ve kapitalist sisteme karşı tüketici korunurken; sosyal alanda ise istihdam olanakları arttırılmaya çalışılır, dezavantajlı grupların desteklenmesi sağlanır ve kültürel ve bilimsel değerlerin gelişmesi için çalışmalar sürdürülür (Bekar, 1997; Coşkun, 2018). Toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşılamak, sağlık, eğitim veya sosyal hizmet alanında faaliyette bulunmak, tarım ve ticaret gibi hizmetleri güçlendirmek ve dezavantajlı grupların sosyal entegrasyonunu güçlendirerek istihdam edilebilirliğini arttırmak amacıyla sosyal kooperatifler kurularak sosyal bütünleşme ve kalkınma güçlendirilebilir (Korkmaz, 2023).

Belirtilen amaçları gerçekleştirmeye yönelik kurulan sosyal kooperatifler, özellikle kamu veya özel sektör tarafından karşılanmaya çalışan ancak yeterince veya istenen yönde karşılanamayan ihtiyaçları karşılamak için kurulmaktadır (Bontis, 2018). Eğitim de bireylerin niteliklerini arttırarak beşerî sermayeyi güçlendiren, devletlere ekonomik, politik ve kültürel açıdan katkı sağlayan sosyal hizmet alanı olarak görülmektedir (Cinel, 2021). Ancak devletler için bir yatırım unsuru olarak görülen eğitim hizmetinin yüksek ve uzun vadeli bir yatırım olduğu düşünülmektedir ve bu durum, devletleri eğitimin finansmanın karşılanabilmesi için alternatif kaynaklar aramaya yöneltmiştir (Gümüş & Şişman, 2014). 1980’li yıllardan itibaren tüm dünyada hâkim olmaya başlayan neoliberal politikaların ve küreselleşmenin etkisi eğitim finansmanın yalnızca devletin kendi öz kaynakları aracılığıyla değil, özel sektör kaynakları ile de finanse edilebileceği ve eğitimde karma bir finansman anlayışının sürdürülebileceği düşüncesini ön plana çıkarmıştır. Eğitim kooperatifleri ve kooperatif okullar ise eğitim hizmeti maliyetinin karşılanmasına yönelik kamu ve özel sektör kaynaklarının yanı sıra alternatif üçüncü bir finansman kaynağı ve ekonomik düzen oluşturmaktadır.

Eğitim kooperatifleri; sosyal kooperatifler statüsünde, kamu veya özel sektör finansmanından bağımsız olarak kurucu veya ortak bireylerin birleşerek kurdukları sosyal niteliği ön planda olan kendine öz bir ortaklık türüdür (Bekar, 1997; Kooperatifler Kanunu, 1969; Uluocak, 2009). Bu kapsamda eğitim kooperatiflerinin amacı, paydaşlarının eğitim ihtiyacını karşılamak için özel öğretim kurumları mevzuatlarına bağlı olarak

kurum açmak, işletmek, araştırma yapmak ve incelemektir (T.C. Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü, t.y.). Bu kapsamda eğitim kooperatifleri aracılığıyla kurulan kooperatif okullar kâr amacı gütmeyen, eğitim hizmetine daha nitelikli bir şekilde ulaşmak isteyen bireylerin birleşerek kurdukları özel öğretim kurumlarıdır. Eğitim kooperatiflerinin ortakları, çoğu zaman kurdukları okulların sermayedarı, yöneticisi, müşterisi ve velisi olarak yer alırlar (Uluocak, 2009) ve bu okullar, yapısı gereği çok paydaşlı bir yönetim modeli ile faaliyetlerini sürdürür (Shaw, 2014). Okulun tüm paydaşları, okul yönetiminde görev alabilir ve hatta öğrencilerin akademik ve sosyal gelişimlerine katkı sağlamak amacıyla yetkinliklerine göre okullarda etkinlikler planlayabilir ve öğretmenlik yapabilirler (Anthony, 2015; Bekar, 1997).

Eğitim kooperatifleri ve kooperatif okul modelinin tarihsel gelişimine bakıldığında uzun süredir devam eden bir hareket olduğu görülmektedir. Dünya üzerinde 1916 yılında bir grup öğretim üyesi ebeveynin çocukları için ortaklaşa kurduğu kooperatif anaokulu, ilk kooperatif okul olarak kabul edilmektedir (Coontz, 1996). Amerika'da başlayan bu hareket, zaman içerisinde İngiltere, Fransa, Kanada ve Yeni Zelanda gibi ülkelerde de yaygınlaşmıştır (Aslan, 2005). Vargün (2020)'ye göre ise güncel olarak Avrupa ve Amerika'da toplamda 700'den fazla kooperatif okulun olduğunu ve özellikle İngiltere'de kooperatif okul modelinin artarak ve süreklilik içerisinde devam etmesinin nedeninin okullarda verilen eğitimin niteliğinin diğer eğitim kurumlarından daha iyi düzeyde olmasından kaynaklanmaktadır.

Türkiye'de ise eğitim kooperatiflerinin kurulması gerekliliği hakkındaki ilk görüşü Prof. Dr. Osman Altuğ, 1990 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayımladığı *Yabancı Dilde Eğitim Kooperatif Okulları* makalesinde ele almıştır (Bekar, 1997). Prof. Dr. Osman Altuğ'dan sonra Karabelli (1996), eğitim kooperatifleri hakkında yayımladığı makalesinde ise bireylerin kendileri veya çocukları için yapabilecekleri eğitim harcamalarını arttırma konusunda ekonomik koşullarının el vermediği için tüm olumsuz şartlara rağmen devlet okullarına devam ettiklerini, ekonomik koşullarının el verdiği ölçüde zaten kurslar ve dershaneler gibi özel öğretim kurumlarından yararlandıklarını belirtmektedir. Bu durumun sonucunda ise ailelerin niçin ortaklık kurmadığını ve iş birliği içinde çalışmadıklarını sorgulamaktadır. Velilerin iş birliği içerisinde kuracakları kooperatif okulların Türkiye'deki eğitim sorununa çözüm getirebileceğini, çağdaş, yaratıcı ve yeni ufuklar açabileceğini belirtmektedir. Bekar (1997) ise kooperatif okullar sayesinde özel öğretim kurumlarına karşı bir rekabet ortamı oluşturulabileceğini ve bunun da öğrenim ücretlerine yansıtacağını ifade etmiştir.

Bu kapsamda Türkiye'de ilk eğitim kooperatifi, 1995 yılında 23 aydın tarafından kurulmuş olan Çağdaş Eğitim Kooperatifi'dir (Çağdaş Eğitim Kooperatifi, 2021). Er, 2003 yılında yayımladığı çalışmasında aktif olarak 15 eğitim kooperatifinin bulunduğunu ve bunları 2061 ortağa sahip olduğunu; pasif olarak ise 98 ortağa sahip 3 eğitim kooperatifi olduğunu belirtmiştir. T.C. Ticaret Bakanlığı (2019) tarafından yayımlanan raporda ise 2018 yılında 2838 ortağa sahip 43 aktif eğitim kooperatifi bulunduğu açıklanmıştır. Türkiye Geneli Kooperatif ve Birlik Raporu'nda ise 2885 ortağı olan 50 faal eğitim kooperatifinin ve 233 ortağı olan 12 faal olmayan eğitim kooperatifinin olduğu görülmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2021). Ancak bu kooperatifler tarafından kurulmuş olan kooperatif okullarla alakalı doğrulanmış bir bilgi bulunmamaktadır.

Bu kapsamda alanyazın taraması sonucunda kooperatif okulların yönetiminde eğitim kooperatifi ortakları, veliler, eğitim kadrosu ve öğrencilerin rol aldığı ve yürütme sorumluluğunu ortaklaşa paylaştıklarını söylemek mümkündür. Ebeveyn inisiyatifiyle kurulan ve kâr amacı gütmeyen bu okullar, geleneksel eğitim sistemi içerisinde var olan resmi ve özel okulların yanı sıra bir alternatif oluşturabilir. Aynı zamanda kooperatif üyelerinin okulun sermayedarları, velileri ve müşterileri olması bakımından genel anlamda bilinen resmi ve özel öğretim kurumlarından farklılaşmaktadır. Bu kapsamda araştırmada, eğitim kooperatifi ve kooperatif okul modeli hakkında yapılan görüşmeler aracılığıyla kuruluş, yönetim, finansman, faaliyet ve iletişim süreçleriyle ilgili temel referans bilgilerin ortaya çıkarılması, okulların seçimine etki eden faktörlerin belirlenmesi ve kooperatif okul modelinin gelişimi için katılımcılardan öneriler alınması amaçlanmıştır. Çalışmanın, kooperatif okulların paydaşlarına, oluşuma dahil olmak isteyen yeni paydaşlara, aynı alanda çalışmak isteyen araştırmacılara ve politikacılara referans bilgiler ve veriler sunabileceği öngörülmektedir. Bu kapsamda araştırmada, Marmara Bölgesi'nde bulunan ve ebeveyn ortaklığı ile kurulmuş bir eğitim kooperatifi anaokulu incelenmiştir. Böylelikle kooperatif okul modelinin kuruluş deneyimi,

yönetim yapısı, finansman kaynakları, faaliyetleri, iletişim süreci, tercih edilme nedenleri ve alternatif bir okul modeli olarak gelişimi için neler yapılabileceği hakkında bilgi vermeye çalışılmıştır.

Bu amaç için araştırmada şu soruların cevabı aranmıştır:

1. Kooperatif okulların;
 - a. kuruluş deneyimi,
 - b. yönetim yapısı,
 - c. finansman kaynakları,
 - d. faaliyetleri,
 - e. paydaş iletişim süreçleri nasıl şekillenmektedir?
2. Katılımcıların kooperatif okulları seçimine etki eden faktörler nelerdir?
3. Katılımcı görüşlerine göre Türkiye’de eğitim kooperatiflerinin ve kooperatif okulların gelişimi için nelerin yapılması faydalı olabilir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, kooperatif bir okulun kuruluş deneyimi, yönetim süreçleri, finansmanı ve paydaş iletişim süreçleri derinlemesine keşfedilmek istendiği için nitel araştırma yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Nitel araştırmalarda asıl amaç; evrene odaklanmak yerine belirli bir konunun derinlemesine anlaşılması, bakış açılarının rapor edilmesi, fikirler, tecrübeler ve süreçlerin ortaya çıkarılmasıdır (Christensen ve diğerleri, 2020; Creswell, 2019; Creswell, 2020). Araştırmada, durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması, belirli bir alan içinde olgunun dış etkenlerden bağımsız olarak incelenmesi ve analiz edilmesi yöntemidir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018; Christensen ve diğerleri, 2020). Bu tür çalışmalar, önceden belirlenmiş bir alan içinde gerçekleştirildiği için örnek olay çalışması olarak da adlandırılır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018). Nitel araştırmalarda, derinlemesine bir keşif için tek veya az sayıda katılımcı veya mekânı tercih etme eğilimi vardır, çünkü bu tür çalışmalarda çok fazla katılımcı veya mekâna odaklanmaktansa az katılımcı ile derinlemesine keşif yapmanın daha faydalı olabileceği düşünülmektedir (Creswell, 2019). Bu nedenle çalışmada, tek bir eğitim kooperatifi okulu seçilerek tek durum analizi yapılması uygun görülmüştür. Bu kapsamda araştırmanın amacına uygun olarak en iyi verilerin toplanabileceği örnekleme ulaşmak için İstanbul’da bulunan eğitim kooperatifi okul öncesi kurumuna ulaşılmıştır.

Katılımcılar

Araştırmada kooperatif okullar hakkında derinlemesine keşif yapılması istendiği için İstanbul’da bulunan eğitim kooperatifi tarafından kurulmuş bir kooperatif okul öncesi kurumuna ulaşılmıştır. Araştırma için seçilen eğitim kooperatifi 2015 yılında ebeveynler tarafından kurulmuştur ve kurulan kooperatif okul, okul öncesi kurumudur. Kooperatif okul 2016’dan beri aynı bina içerisinde faaliyettedir. Buna göre okul, yedi senedir eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmektedir. Okul binası, eğitim kooperatifine ait değildir ve kiralık olarak kullanılmaktadır. Okul, merkezi ancak sakin bir konumda bulunmaktadır. Okul binası iki katlıdır ve geniş bir bahçeye sahiptir. Bahçede bulunan kompost ve bostan alanı sayesinde öğrencilerin toprakla ilişkisi güçlendirilmeye çalışılır ve okulda bulunan çok amaçlı salonda yoga, jimnastik gibi spor aktiviteleri gerçekleştirilmektedir. Düzenli olarak sanat, erken robotik, İngilizce, orff, yoga, ebru-taş boyama, mutfak atölyeleri planlanmaktadır. Okulda hafta içi her gün üç öğün yemek çıkmakta ve bu yemekler okulun mutfağında hazırlanmaktadır.

Araştırmanın gerçekleştirildiği 2020-2021 eğitim öğretim yılında okul içerisinde; iki anaokulu sınıfı ve bir oyun grubu sınıfı bulunmaktadır. Anaokulu sınıfı 3-6 yaş aralığındaki öğrenciler, oyun grubu ise 2-3 yaş aralığındaki öğrenciler için hizmet vermektedir. Anaokulu sınıfı öğrencileri yarım gün veya tam gün, oyun

grubu öğrencileri ise günde iki saat eğitim almaktadır. Her sınıfta iki öğretmen görev yapmaktadır. Okul içerisinde iki oyun grubu öğretmeni olmak üzere toplamda altı öğretmen, bir okul müdürü, bir yarı zamanlı okul psikoloğu, bir aşçı, bir temizlik görevlisi ve otuz bir öğrenci bulunmaktadır. Okul finansmanın tümü veliler tarafından karşılanmakta ve okul, üç asil üç yedek olmak üzere eğitim kooperatifi yönetim kurulu tarafından yönetilmektedir.

Araştırmada uygun kişilere ve mekâna ulaşılabilmesi için seçkisiz olmayan bir örneklem belirleme türü olan amaçlı örneklem yöntemine (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018) başvurulmuştur. Bu kapsamda çalışmanın başında eğitim kooperatifi üyelerine, velilere, öğretmenlere ve okul müdürüne ulaşılması amaçlanmıştır. Ancak çalışmanın veri toplama süreci boyunca öğretmenler tarafından e-postalara, aramalara geri dönüş yapılmamış ve okul yöneticisi salgın döneminin getirdiği yoğunluktan dolayı öğretmenlerin çok yorulduklarını ve bu yüzden çalışmaya katılmak istemediklerini belirtmiştir. Araştırmacılar karşılaşılan bu olumsuz durumun, eğitim kooperatifi üyelerinin öğretmenler için işveren konumunda olması ve bu durumun eğitim kadrosu üzerinde oluşturduğu baskıdan kaynaklanabileceğini düşünmektedir.

Bu kapsamda araştırmanın katılımcıları, kooperatif okulun dört kurucu velisi, kooperatif okulun ortağı olan veya olmayan dört velisi ve bir okul yöneticisi olmak üzere dokuz katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcılardan kurucu kooperatif üyeleri (K1, K2, K3 ve K4) hâlen eğitim kooperatifi üyesidir. Kurucu üyelerden biri yönetim kurulu asil üyesi, diğeri yedek üyesidir ancak her ikisinin de çocukları okuldaki eğitim sürecini tamamlamıştır. Yeni dönem kooperatif üyesi olan ve olmayan velilerin (Y1, Y2, Y3 ve Y4) çocukları okul içerisindeki eğitim sürecine hâlen devam etmektedir. Okul müdürü, kooperatif okulda dört yıldır görev yapmaktadır. Katılımcıların kod isimleri, cinsiyetleri, yaşları, öğrenim düzeyleri, eğitim kooperatifine üyelik durumları ve görevleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcı Listesi

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Öğrenim Durumu	Eğitim Kooperatifine Üyelik	Görevi
K1	Kadın	41	Lisans	Üye	Yönetim Kurulu Asil Üyesi
K2	Kadın	40	Lisans	Üye	Yönetim Kurulu Yedek Üyesi
K3	Kadın	38	Yüksek Lisans	Üye	İlk Yönetim Kurulu Başkanı
K4	Kadın	43	Lisans	Üye	Kooperatif Ortağı
Y1	Kadın	38	Yüksek Lisans	Üye Değil	Veli
Y2	Kadın	37	Lisans	Üye Değil	Veli
Y3	Kadın	31	Yüksek Lisans	Üye	Kooperatif Ortağı Veli
Y4	Erkek	42	Doktora	Üye	Kooperatif Ortağı Veli
OY	Kadın	40	Lisans	Üye Değil	Okul Müdürü

Veri Toplama Aracı

Çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Seçilen bu veri toplama aracı yardımıyla katılımcılardan doğrudan ve sınırlandırılmamış şekilde düşünceleri, görüşleri, tecrübeleri ve inanışları hakkında bilgi alınabilmektedir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2018; Creswell, 2019). Görüşmelerde kullanılmak üzere dört farklı form hazırlanmıştır. Hazırlanan formlar, üç eğitim yönetimi, bir okul öncesi eğitimi ve bir işletme ana bilim dalı uzmanına sunulmuş, görüşler çerçevesinde revize edilmiş ve onaylanmıştır. Çalışmada etik kurallar çerçevesinde uygunluğu ve uygulanabilirliği ile ilgili üniversite etik kurulundan alınmış kurul izni bulunmaktadır. Hazırlanan görüşme formları, Ek 1’de verilmiştir.

Veri Toplanması ve Analizi

Görüşmeler, Şubat 2021 ve Nisan 2021 tarihleri arasında salgın döneminin koşulları nedeniyle çevrim içi iletişim platformları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcılar ile ilk aşamada yüz yüze gerçekleştirmek üzere planlanmışsa da COVID-19 salgınının belirtilen tarihlerde en yüksek pozitif vaka oranlarına ulaştığı dönem olması görüşmelerin uzaktan yapılmasını gerektirmiştir. Bu kapsamda görüşmeler,

çevrim içi iletişim platformları üzerinden sesli ve görüntülü görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Görüşmeler ortalama 60 dakika sürmüştür.

Görüşmeden önce araştırmacı, belirlenen eğitim kooperatifi ve kooperatif okul paydaşları ile iletişime geçerek araştırma hakkında bilgilendirme yapmış ve gönüllü katılım sağlamaları için paydaşları davet etmiştir. Davete olumlu dönüt veren katılımcılar ile görüşmelere başlanmıştır. Görüşmelerin ilk kısmında katılımcılara araştırmanın amacı, kişisel gizlilik ve güvenlik haklarının korunması, gönüllü katılım hakkı ve araştırmadan istendiğinde koşulsuz olarak ayrılacakları hakkında bilgi verilmiştir. Görüşmeler daha sonrasında transkribe edebilmek için izin dahilinde ses kaydına alınmıştır.

Araştırmacılar, araştırmaya katılan katılımcı kooperatif okulun kurucu velilerini K, kooperatif okulun ortağı olan veya olmayan velileri Y, okul yöneticisi ise OY harfleri ile kodlamıştır. Verilerin analizi sürecinde ses kayıtları ilk olarak Sonix bilgisayar programı yardımıyla transkribe edilmiş ve derinlemesine okuma yapılarak betimsel analiz yapılmıştır. İlk olarak metin içerisindeki anlam yüklü parçalar renklendirme yöntemi ile belirlenmiş ve kodlar oluşturulmuştur. Oluşturulan kodlar arasında benzer özellik gösteren bakış açıları, düşünme biçimleri, süreçler, faaliyetler ve ilişkileri birleştirilerek sekiz tema oluşturulmuştur.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırmanın geçerliliğini sağlamak adına veri kaynağı çeşitlemesi yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda eğitim kooperatifi ortaklarına, kooperatif okul öğretmenlerine, velilerine ve okul müdürüne ulaşılmıştır. Uzmanlara danışılarak araştırmaya katılan katılımcıların çeşitliliği, sayısı ve hazırlanan görüşme formları hakkında fikir alınmıştır. Araştırma için geliştirilen veri toplama araçları farklı alan uzmanları tarafından değerlendirilmiş, geliştirilmesi gereken yönler hakkında görüşler alınmış ve revize edilerek tekrar onaya sunulmuştur. Katılımcılarla yapılan görüşmelerin ardından transkribe edilen metinler tekrar katılımcılara gönderilerek onay alınmıştır.

Miles ve Huberman'ın (1994) nitel araştırmaların güvenilirliğinin *zaman, araştırmacı ve mekan* değişimi ile farklılaşmaması ile sağlanacağını belirtmektedir ve bunun için bir güvenilirlik formülü geliştirmiştir. Bu kapsamda araştırmanın bulguları, araştırmacıların dışında bir alan uzmanı tarafından daha analiz edilmiştir ve her bir form için ayrı ayrı elde edilen kodlar ve temalar arasında karşılaştırma yapılmıştır. Karşılaştırma sonucunda görüş birliği ve görüş ayrılığı olarak ayrılan kodlar üzerinde Miles ve Huberman'ın (1994) *Güvenirlik katsayısı = Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)* güvenilirlik formülü uygulanmış ve uyum oranı %90 olarak tespit edilmiştir.

Bulgular

Araştırma kapsamında yapılan görüşmeler sonucunda sekiz temaya ulaşılmıştır. Belirlenen temalar; (1) Kuruluş Süreci, (2) Yönetim Süreci, (3) COVID-19 Salgını Yönetimi, (4) Finansman, (5) Faaliyetler, (6) Paydaş İletişimi, (7) Kooperatif Okulların Seçimine Etki Eden Faktörler, (8) Eğitim Kooperatifi ve Kooperatif Okulların Gelişimi için İzlenebilecek Adımlar şeklindedir.

Kuruluş Süreci

Kurucu kooperatif üyesi (K1, K2, K3 ve K4) katılımcılar ile yapılan görüşmeler sonucunda kooperatif okulun kuruluşu için ilk olarak eğitim kooperatifinin kurulması gerektiği bilgisine ulaşılmıştır. Katılımcılar, eğitim kooperatifinin kuruluş sürecini birbirini destekler nitelikteki ifadelerle açıklamış ve eğitim kooperatifinin kurulması fikrinin önceden iletişim halinde olan bir grup ebeveyn tarafından düşünüldüğünü belirtmişlerdir. K3, eğitim kooperatifinin kurulmasından önce ebeveyn topluluğunun nasıl bir iletişim kurduğunu "...böyle bir okulu şehrinde açmak isteyen birileri, ... şehrinde yaşayan kişilerden oluşan bir ağ oluşturmuş. Oluşturulan grup bir mail ağı şeklinde konuşmalara devam ediyordu. Ama hep mail üzerinden konuşma, tanışma şeklindeydi. Anketler gönderiliyordu. O ağın devamı olarak biz oradan kaynaşmaya başladık. Ardından gerçek buluşmalara başladık." şeklinde aktarmıştır. Yapılan yüz yüze buluşmaların ardından K4, "Kooperatifin kuruluş sürecinde öncelikle topluluğu genişletmek üzere çeşitli sosyal medya ve medya araçları üzerinden açık çağrı yapıldı. Haftalık toplantılar düzenlendi. Daha sonra okul açılacağına

kanaat getirilip kooperatif kurulumu gerçekleştirildi.” şeklindeki ifadesi ile okulun kurulması için eğitim kooperatifini kurduklarını belirtmiştir.

Katılımcılara, neden bir okul kurma ihtiyacı hissettikleri sorulduğunda katılımcıların çoğunluğu çocuklarını göndermek için gezdikleri özel öğretim kurumlarının kendilerine çok ticari geldiğini ve içlerine sinen bir okul bulamadıklarını belirtmiştir. K3’ün bu konudaki fikirleri şu şekildedir: “Hepimizin çocukları aşağı yukarı aynı yaş civarındaydı ve etraftaki okulları araştırmaya başlamıştık. Herkesin ortak fikri olarak gönlümüzce rahatça gönderebileceğiniz bir okulu bulamadık. Bu süreçte, tam bir araya gelip neler yapabiliriz kısmını konuştuğumuz bir zamandı. Kendimize uygun bir okul açmak fikrinden yola çıktık. İhtiyacımız aslında tam içimize sinen bir okul bulamamaktan çıktı.” Okulun kuruluş sürecini ise katılımcılardan K2, “30 aile düşünün. 1-2 tane çocuğu olmayan gönüllü öğretmenler vardı. Her pazartesi akşamları toplantılar yapıyorduk. Okulun içine ne yaparız, inşaat süreci, MEB yönetmeliğine uygun nasıl getiririz? Mahallede de tanıtım yapmaya çalışıyorduk. Ulusal basında haberler çıkardık. Sosyal medyadan duyurduk. Böyle böyle çoğaldık. Bütün yaz okulda inşaat faaliyet sürdü, öğretmenler işe alındı. İnanılmaz yoğun bir süreç geçirdik ve ekimde de okulu açtık.” şeklinde aktarmıştır.

Kuruluş sürecinde katılımcılardan elde edilen bulgulara göre maddi kaynak ve zaman yetersizliği, mevzuatın bilinmemesi ve bireyler arasında topluluk oluşturma konusunda zorluklar yaşandığı tespit edilmiştir. K3 yaşanan bu sorunları şöyle örneklendirmiştir: “Mesela hiç eğitim kooperatifi hakkında bilgisi olan bir muhasebeci yoktu. Biz bir eğitim kooperatifi kurmuştuk ve bu kâr amacı gütmeyen bir şirketti. Bir okul açacaktık. Okul, özel okul statüsündeydi ama aslında özel okul değildi. Bir patronu yoktu. Bizim kendi kendimize açtığımız ve kendi çocuklarımıza verdiğimiz eğitimden yine kendimize vergi çıkıyordu gibi sorunlar vardı.”

Yönetim Süreci

Katılımcılar ile yapılan görüşmelerin sonucunda elde edilen bulgulara göre eğitim kooperatifinin ve okulun yönetim organları ve yönetim süreçleri birbirinden ayrıdır. Eğitim kooperatifinin asli görevi, okulun ihtiyaçlarını karşılamaktır. Eğitim kooperatifini yürütme görevi, gönüllü olarak seçilmiş yönetim kurulu üyelerindir. Katılımcılar, yönetim kurulunun okul içerisindeki eğitim-öğretim faaliyetlerine ve eğitim kadrosuna karışmadığını ifade etmiştir. Yönetim kurulu üyesi K1, yönetim kurulunun görevlerinin ve kooperatifin yönetim sürecinin nasıl şekillendiğini şu şekilde açıklamıştır: “Yönetim kurulunda üç kişiyiz. Kendi aramızda sinerjiyi yakalamış durumdayız. Okulun içindeki eğitime, öğretmenlere, çocuklara, meclislere hiçbir şekilde karışmıyoruz. Onlar bize ihtiyaçlarını söylüyorlar. Fiziki okul şartları ya da meclisten çıkan kararlarla ilgili onları yerine getirmeye çalışıyoruz. Maaş ve kira ödemesi gibi idari görevleri yerine getiriyoruz. Öğretmen görüşmeleri yapıyoruz. Avrupa Birliği projeleri yazmaya çalışıyoruz. Üçümüz de çalışan insanlar olduğumuz için sorumluluğu ortak paylaşıyoruz. Özel sorumluluk alanlarımız yok. Bir şey yapılması gerektiğinde kim müsaitse o katılıyor ya da üçümüzün katılması gereken şeyler varsa da üçümüz karar alıyoruz.”

Kooperatif okulun yöneticisi ile yapılan görüşmede okul yöneticisi, okulun eğitim anlamında özerk bir yapıda olduğunu ve ihtiyaçlara göre eğitimsel, fiziksel ve idari süreçleri ile ilgili kararların eğitim kadrosuyla birlikte alındığını ifade etmiştir. OY, “...okul müdürü olarak benim aldığım kararlar, bireylerin ihtiyacını değil; okulun ihtiyacını karşılamak adına oluyor. Süreçler bütünü görebilmek şeklinde ilerlediği için ilgili konularda paydaşlarla ve optimum denge gözeterek kararları almaya gayret ediyoruz.” şeklindeki ifadesi ile okulun yönetimi sürecindeki karar alma rolünü açıklamıştır. OY, yeni bir öğretmenin işe alım sürecinde görüşmelere kendisinin, okul psikoloğunun ve aynı pozisyonadaki bir öğretmenin katıldığını; öğrencilerin kayıt sürecinde ise ilk olarak okul yöneticisi ile görüşüldüğünü ve ebeveynin kararı doğrultusunda öğrenci kaydının gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

Okul için gerekli olan isteklerin ve ihtiyaçların karşılanması için ebeveynler tarafından çember adı verilen alt çalışma grupları kurulmuştur. Bu gruplar, kendi çalışma alanlarındaki gelişmeler ile ilgili yönetim kurulunu bilgilendirmektedir. K1, çemberlerin çalışma prensibini şu şekilde aktarmıştır: “...çemberlerin içinde diğer ebeveyn arkadaşlarımız var. Bilgisi, zamanı, ilgisi ve hassas olduğu konular dahilinde katılıyorlar. %100

katılım sağlaması ya da senelerce kalması şart değil. İsteddiği kadar olabildiğince katılması yeterli.” K2 ise, “Mesela kermes yapıyorduk. Kermes olduğu zaman, hemen bir kermes çemberi kuruyorduk. O ekip ilgileniyordu. Sonra dağılıyordu. İlk kurulum sürecinde en aktif olan inşaat çalışma grubuydu. Çünkü sürekli okulda inşaat işleri çıkıyordu. O grubu mimar ve mühendis arkadaşlar yürütüyordu. Ben başından beri iletişim grubundaydım, bu sene de öyle. Basınla ilişkilerimiz, sosyal medya yönetimi, dışarıdaki insanlarla iletişimimizi yönetiyoruz. Beslenme çalışma grubu var. O da çok önemli çünkü okulun en iddialı yönlerinden biri bu.” ifadeleri ile bu çemberlere örnek vermiştir.

Katılımcılara, okul yönetim süreçlerine katılımlarının ne düzeyde olduğu ve kooperatif okul velisi olmanın nasıl bir deneyim olduğu sorulmuştur. Katılımcılardan Y2 ve Y3 bu soruya birbirlerini destekler nitelikte cevap vermiştir. Buna göre Y2, “Okul yönetim süreçlerine çok aktif, hatta fazla aktif katılıyoruz. Eşim, yönetim kurulunda ve finans çemberinde görev alıyor. Ben gıda, Covid ve atölye çemberindeyim. Dolayısıyla okuldaki okul müdürünün ve eşlikçilerin katkısı ve görüşleriyle okulda temizliğin kalitesinden Covid önlemlerini belirlemeye, finansal sürdürülebilirlikten çocukların beslenme politikalarını belirlemeye kadar birebir etki edebildiğimiz, önerilerde bulabildiğimiz, emek koyabildiğimiz, beğenmediğimiz bir şey varsa da bunun geri bildirimini yapabildiğimiz ve değiştirebildiğimiz bir yapıdayız.” ifadeleriyle okul yönetim sürecine aktif şekilde katılabildiklerini, Y3 ise “... ev ve okul arasındaki duvar kalkıyor. Okul aile yaşantımızın doğal sınırları içine giriyor ve orası sadece çocuğumuzun gittiği bir yer olarak değil; tüm ailelerin katıldığı, sosyalleştiği, iş birliği kurduğu yeni bir ortamınız oluyor. Veliler arası dostluklar, okuldan evlere, hafta sonlarına taşan aile görüşmeleri hem ebeveynin hem de çocuğun pek çok ihtiyacını karşılıyor.” ifadeleri ile kooperatif okul velisi olmanın olumlu bir deneyim olduğunu aktarmıştır. Ancak Y4, okul yönetimine daha aktif olarak katıldığı dönemlerin aksine şu an katılımını minimum düzeyde tuttuğunu belirtmiştir: “...basit, gündelik bazen katkılarım oluyor. Mesela pazar günleri kaloriferi yakmak gerekiyor. Bazen kooperatif başkanı arkadaşın işi oluyor ve rica ediyor, gidiyorum. Şu an ki katkımız bu.” Aynı katılımcı, kooperatif okul velisi olma deneyimine Y2 ve Y3’ün aksine eleştirel bakmakta olduğunu ve bu durumun çelişkiler içerdiğini düşündüğünü belirtmiştir. Y4: “...hem veli hem ortak olmak büyük bir sorun aslında. Çocuğunu kaydettiren bir veli, aynı zamanda otomatikman kooperatif üyesi oluyor. Ancak siz aslında yalnızca çocuğunuzu göndermek için bir okul arıyorsunuz. Aslında çok düşünmeden birden bire kendinizi kooperatif üyesi olarak buluyorsunuz.” Ayrıca katılımcıya göre ebeveynlerin çocuklarının yalnızca beğendikleri bir okula devam edebilmeleri için düşünmeden kooperatif üyesi olunmasının onları farkında olmadan belli bir mali yükümlülük ve sorumluluk altına soktuğunu ifade etmiştir. Y4, “...siz sadece çocuğunuzu okula göndermekle kalmayıp birtakım yükümlülüklerin altına giriyorsunuz. Bu çoğu insan için bir sorun. Kooperatif üyesi olmak demek birtakım sorumluluklar almak demek. Çünkü normal de bir okulda olmayacak olan sorumluluk alanları burada var. Bu kimilerinin deneyiminde olumlu oluyor. Ancak büyük bir çoğunluk ise hiçbir işe karışmak istemiyor. Bu da bir dengesizlik ve zorluk yaratıyor, diyebilirim. Bence dolayısıyla bu açılardan hem ortak hem veli olmak, çelişkiler barındıran, zorlukları olan bir durum.” şeklindeki söylemleri ile bunun kimi zaman yaşanmaması gereken bir deneyim olduğunu düşündüğünü belirtmiştir.

Yönetim sürecinin işleyişinde kooperatif üyelerinin eşit şekilde sorumluluk almaması, toplu karar almanın güçlüğü ve kooperatif üyelerinin aynı zamanda okul velisi olmasının zorluk oluşturduğu tespit edilmiştir. Katılımcı K2, kooperatifin ebeveyn inisiyatifi ile kurulduğunu ve kooperatif ortaklarının ve velilerin bir özel okul müşterisi mantığında davranmadan sorumlulukları paylaşması gerektiğini ifade etmiştir. Katılımcı, kooperatif üyelerinin sorumlulukları paylaşmamasının okulun sürdürülebilirliğine zarar vereceğini düşünmektedir. Bu durumu yaşanan bir olay ile şu şekilde örneklendirmiştir: “Bu seneki krizde çok ciddi bir sorun yaşadık. Örnek vereyim, kimse yönetim kurulu üyesi olmak istemedi. Çünkü Covid süreci, okulun kapanma ihtimali ve borç paylaşımı sorunu söz konusu oldu. Resmi genel kurul toplantısında devlet memuru yönetim kurulamazsa kooperatife kayyum atanacağını belirtti.” K3 ise topluluğun ortak karar almasının zorluğunu şu şekilde aktarmıştır: “...grup fikirlerine uyma konusunda biraz zorlandım ve alınan kararları imza taşıma aşamasına gelindiğinde bazen konuşulan şeyler aslında uygulanabilir şeyler olmadığını görüyorsunuz. Konuşurken her şey çok güzel geliyor. Grup enerjisi, sinerji çok güzel. Ancak iş kağıt üstünde bir karar almaya geldiği zaman yetkili merciler tarafından bunu uygulamaya koymak çok saçma karşılanabiliyor.” Ayrıca K4, “...YK üyelerinin aynı zamanda okulun velisi olması zaman zaman objektif karar

almayı zorlaştırdı.” ifadesi ile objektif karar almanın zorluğunu da dile getirmiştir. Katılımcı OY’de “...ebeveyn inisiyatifli bir okul olduğu için bazen hatta sık sık sınırları tam çözemediğimizi görebiliyorum. Örnek var aslında ama şu anda o örnekleri paylaşmak istemem.” ifadeleriyle kooperatif bir okulun yönetiminde paydaşlar arasındaki sınırların belirsizliğinden doğan bazı yapısal sıkıntılarla karşılaştığını ancak bu durumu örneklendirmek istemediğini belirtmiştir.

COVID-19 Salgını Yönetimi

Katılımcılara, COVID-19 salgını sürecinde okul faaliyetlerinin yönetimi sürecinin nasıl gerçekleştirildiği sorulmuştur. Y2, kooperatif okulun kâr amacı güden bir işletme mantığında olmamasından dolayı uzaktan eğitim sürecinin bir zorunluluk gibi tasarlanmadığını, asıl olarak bu süreçte çocukların okul ile bağının kopmaması için çabaladıklarını ve bu süreci başarılı şekilde geçirdiklerini “...bizim derdimiz çocuklar ve eğitim için ne yapabiliriz şeklinde olduğu için özel okullar arasında belki de en iyi çevrim içi süreci geçiren okullardan biri olabiliriz. Hiçbir zaman çocukların bağı kopmadı. Öğretmenler yüz yüze eğitime dönerken bir oryantasyonun gerekeceğini düşünürken o bağı kopmamış olması, sürecin bu kadar iyi akması bizim için çok çarpıcıydı.” ifadeleri ile aktarmıştır. Tekrar yüz yüze geçiş döneminde ise yapılanlar katılımcı K2 tarafından şu şekilde aktarılmıştır: “COVID Çemberi, okulu dezenfekte ettirdi. Bütün çocukların elde ele dolaşan oyuncak ve materyallerini topladı. Alanları açtı. Zaten sınıflarımız çok havadar. O sınıfları düzenledik, çocuk sayısını ayarladık.” COVID-19 salgını sürecini yönetirken K1, “...tamamen şeffaf iletişime önem veriyoruz. Zaten bütün herkes birbirinin arkadaşı, aile gibi olduğumuz için burada bir şey olduğunda hemen haber veriyoruz. İşin içinden çıkamadığımız konularda hep beraber, bütün kooperatifçe karar alıyoruz.” ifadeleri ile şeffaf iletişim sürecine önem verdiklerini belirtmiştir. Yüz yüze eğitim sürecine geçiş ile COVID-19 salgının olumsuz etkilerinden kurtulmak ve yönetimi kolaylaştırmak için ebeveynler tarafından COVID-19 Çemberi kurulmuştur. K1, COVID-19 çemberinin yaptığı çalışmaları “COVID çemberindeki arkadaşlar çok yetkinler. Hem süreçte neler yapılabileceğini araştırıyorlar, senaryo çalışmaları yapıyorlar hem de okulun periyodik temizliği gibi şeyleri çok muntazam yapıyorlar. Bize de bilgi veriyorlar.” şeklinde aktarmıştır.

COVID-19 salgını sürecinde OY, yaşadığı yönetsel zorlukları şu şekilde belirtmiştir: “...yer yer COVID-19’u içselleştiremeyen, daha doğrusu pandemi önemlerini ve buna karşı geliştirdiğimiz önlemleri içselleştiremeyen ekip arkadaşlarım, velilerimiz oldu. Bu önlemler esnetmek durumunda kalabildik. Çünkü günlük yaşam süreçleri sürekli önlem olarak ilerlemiyor.” Katılımcılardan K2, K4, Y2 ve Y4 ise COVID-19 salgını sürecinde okul finansmanının olumsuz şekilde etkilendiğini belirtmiştir. Yaşanan bu durumun nedenini Y2 ve Y4, Türkiye’de okul öncesi eğitimin zorunlu olmaması ve ebeveynlerin özellikle okul öncesi çağındaki çocuklarının sağlıkları riske girebileceği endişesiyle okula göndermemeyi seçmeleri olarak değerlendirmişlerdir. Y2: “... Bizim okulda sadece anaokulu var. Zorunlu akış olan bir yer olmadığı için hiç kimse bu süreçte 3- 4 yaşındaki çocuğunu anaokuluna yollamayı tercih etmedi. Bir yıl evde dursun çocuğum, sağlığı her şeyden önemli diye düşündü. Dolayısıyla veliler ben çocuğumu okula yollamak istemiyorum seneye bakarız, dedi. Şimdi o sene oldu, bir sene daha ben bir bakayım dediler.” ifadeleri ile bu durumu açıklamıştır. Okulun öğrenci sayısındaki düşüş, eğitim kooperatifi ortakları üzerindeki mali ve sosyal sorumluluk yükünü de arttırmıştır. Katılımcılardan Y2, çocuk sayısına oranla aileler arasında paylaşılan giderlerin bu süreçte arttığını “Giderler inanılmaz arttı. Özellikle okul kirası noktasında çocuk sayısına oranla bir şeyler yapmaya çalıştık geçici sürelerle ama nihayetinde kirayı alan da bir birey ve o da Covid yaşıyor. Onun da ihtiyaçları var. O yüzden giderler inanılmaz arttı.” şeklinde aktarmıştır. Bu durum kooperatif yönetiminin okul içinde küçülme kararı almasına neden olmuştur. Ayrıca K2, süreçte okulu kapatma düşüncesinin ortaya çıktığını ve bunun kendileri için en büyük darbe olduğunu belirtmiştir. Aynı katılımcı, “Ama asıl 2020-2021 eğitim-öğretim yılının başında, 18 çocukla neredeyse okulu açamayabileceğimiz gerçeği ile yüzleşince karşılaştık. Okulu kapatalım mı düşüncesi ile toplantı yaptık. Çok ağır ve yorucu geçen bir toplantıydı. Bizim için Covid’in en büyük darbesi bu oldu. Neredeyse okulu kapatıyorduk ve 4-5 yıllık emek çöpe gidecekti. Bir tür direnç gösterip kapatmama kararı aldık ve yeni formüller geliştirdik.” ifadeleriyle okulun kapanmaması için direnç gösteren bir kooperatif üyesi olduğunu belirtmiştir. Y4 ise “...eylülde açtığımızda 16-17 çocuk vardı ve zarardaydık. Ama bir şekilde ayakta kalma iradesi gösterdi insanlar. Açıkçası

ben onlardan değildim. Ben çok şüpheli yaklaşıyordum. Atlatamayız, bu sefer daha büyük zarar alabileceğimizi düşünüyordum. Zaten yönetim kuruluna girmeme sebebim biraz da oydu.” ifadeleriyle okulun kapanmaması konusunda direnç gösteren üyelerden biri olmadığını ancak hâlen okulun finansal açıdan gerekli yeterlilik düzeyine ulaşmamasına rağmen çocuğunu rahatlıkla okula yollayabildiği için sorumluluk alan arkadaşlarını takdir ettiğini ifade etmiştir. Karşılaşılan bu mali zorluklarla baş edebilmek için kooperatif okul yönetimi, okulun COVID-19 açısından avantaj sağlayabilecek yanlarını ön plana çıkaran duyurular yapmış ve öğrenci kayıt oranını arttırabilmek için velilerin kooperatif üyesi olma zorunluluğu kaldırılmıştır. K4, Y2 ve Y4 bu kararın kooperatif ve okul yönetimini mali sıkıntılardan kurtarmak için alındığını belirtmiştir. Bu durum ile ilgili olarak K4’ün ifadeleri şu şekildedir: “Okula çocuk kaydettirebilmek için kooperatif üyesi olma zorunluluğunu bu sene için kaldırdık. İnsanlar kooperatif üyesi olmak konusunda pandemi öncesi de isteksizken pandemi ile bu konu kayıt alabilmemizi oldukça zorlaştırdı. Okulda yıllık uygulanan fiyat politikasını değiştirip aylık fiyat çalışması yaptık.”

Finansman

Katılımcılardan elde edilen bulgulara göre eğitim kooperatifi ve kooperatif okulun finansman kaynaklarının ilişkili olduğu saptanmıştır. Eğitim kooperatifinin ana finansman kaynağı, bireylerin kooperatif ortaklığı için ödedikleri ücrettir. Okulun ana finansman kaynağını ise OY şu şekilde açıklamıştır: “Okulun finansman kaynağının iki ayağı var. Bir tanesi çocukların eğitim-öğretim ücretinin aylık taksitleri diğeri oyun grubumuzdan gelen maddi kaynak.”

Katılımcılara okul ücretinin aynı özelliklere sahip diğer özel öğretim kurumlarına göre uygunluğu sorulmuştur. OY, “Bizim okulumuz ne çok yüksek fiyatlı ne de düşük fiyatlı. Ama yine de tabi ki orta sınıf ya da orta, üst sınıfa hitap eden bir fiyat durumu var. Refah seviyesinin iyi olmadığı insanlara hitap edemiyor maalesef.” şeklindeki yanıtı ile okulun ekonomik durumu nispeten daha iyi olan ailelere hitap ettiğini ifade etmiştir. Katılımcı K4, okul ücretinin eğitim kooperatifi tarafından belirlenme sürecini “Her sene şubat-mart aylarında bir sonraki yılın maliyetleri ile ilgili bütçe çalışması yapılır. Geçmiş senelere ve içinde bulunulan koşullara bakılarak (şu an pandemi gibi) olası çocuk sayısı ve burslu çocuk sayısı belirlenir. Genelde 3 farklı senaryo çalışılır. Bir sonraki yılın bütçesi, ücretli çocuk sayısına bölünerek aile başı maliyet oluşturulur. Benzer okulların yıllık ücretleri araştırılır. En son olarak okulun yıllık ücreti belirlenir.” şeklinde açıklamıştır.

Okula kayıt için alınan eğitim ücretinin yanı sıra katılımcılar, okulun finansmanını arttırabilmek için kaynak geliştirme çalışmaları da yapıldığını belirtmişlerdir. Kooperatif ve okul yönetimi ihtiyaç halinde destek almak için dış paydaşlara duyurular yaptıklarını, okul içerisinde kermesler, konserler ve etkinlikler düzenlediklerini, hibe almak için projeler yazdıklarını ifade etmişlerdir. K1 örnek bir projelerinin gerçekleşme sürecini şu şekilde aktarmıştır: “3- 4 sene önce Holding’in de içinde olduğu bir projeye katılmıştık. Hibe kazandık. Hem proje olarak hem de maddi olarak geliri okula döndü. Geçen sene çocuklar, Kadın Müzesi’nde iklim kriziyle ilgili bir sergi çalışması yaptılar. Sonrasında biz bunu projeye dönüştürdük.’den de hibe alarak bez çantalar ve takvimler yaptık. Üzerlerinde çocukların çizimleri de vardı. Fakat bunlar satış amaçlı değil de bağış amaçlı olarak yapıldı.” Katılımcı K2 ise okul dışı paydaşlardan aldıkları örnek bir desteği şu şekilde ifade etmiştir: “...burslu çocuk okutan bağışçılarımız oldu. Aynı destekte bulunanlar da oldu. Okulu ilk açtığımızda bir şirket kapanmıştı ve görevli müdür bütün o ofis eşyalarını bize gönderdi. Bizde bütün o ofis eşyalarını dönüştürerek çocuklara yemek masası, faaliyet masası, ofis sandalyeleri, dolaplar yaptık. Mahallede duyuru yaptık. Böyle şeylere ihtiyacımız var, dedik. Yığıldı gerçekten. Boya kalemi hediye edenler, piyano bağışlayanlar...”

Okulun finansman kaynağının yeterliliği hakkında katılımcılardan K1, K2, K3, K4 ve OY olumsuz görüş sunmuş, finansmanın ihtiyaçları karşılayamadığını ifade etmişlerdir. K2 bu durumu, “...bir çocuk okuldan ayrıldığında ya da işte ekstra bir maliyeti olduğunda bir anda sistem çöküyor. Okulda çocuklar karar alıyor ve mesela trambolin istiyorlar. İki-üç sene önce 650 liraydı trambolin ve o 650 lira yoktu. İşte o zaman ne yapıyoruz; kendi aramızda, hadi trambolin alacağız deyip kimi 50 lira kimi 100 lira veriyor. Ya da işte bir bağışçı buluyoruz, o bize hediye ediyor. Anlık çözümlerde buluyoruz.” şeklinde örneklendirmiştir.

Faaliyetler

Görüşmeler sonucunda eğitim kooperatifinin özellikle ebeveynler arasındaki iletişim ağını güçlendirmek, okulun ise eğitim-öğretim süreçlerini desteklemek için faaliyetler düzenlendiği saptanmıştır. Görüşmelere katılan ebeveynler, eğitim kooperatifi kuruluşunun ebeveynlerinde çocuklarla beraber gelişmesine önemseyen bir yapıya sahip olduğunu, ebeveynlerin kendi içlerinde topluluk oluşturarak belli aktiviteler yaptıklarını ve bu faaliyetlerin birer tecrübe aktarımına dönüştüğünü ifade etmişlerdir. Ebeveynler için gerçekleştirilen faaliyetleri K1 şu şekilde örneklendirmiştir: “Babalar için her hafta bir gece maç organizasyonları var. Anneler için de kadın çemberi var. Hem deneyim paylaşımı yapıyoruz hem de mesela bir arkadaş psikologdu, psikodrama yaptık. Bir arkadaş Lindy Hop biliyordu. Bize bir hafta Lindy Hop yaptırdı. Yeme içmeye de gidiyoruz. Kitap okunuyor, kitap kulübü yapıyoruz. Her sene periyodik olarak kamplara gidiyoruz. Beraber kampa gidince çadır kurma işini de çocuklarla beraber yapıyoruz. Bir arkadaşımız kitap okuyor, çocuklarla oynuyor. Çocuklar yattıktan sonra doğa yürüyüşü yapıyoruz.”

Okulun yöneticisi OY, eğitim-öğretim modeli olarak eğitim kooperatifinin bağlı olduğu derneğin hazırladığı alternatif bir eğitim modelini uyguladıklarını ifade etmiştir. Bu modeli OY, “... ne bir Waldorf Okulu, ne Reggio, ne Montessori. Kendi konjonktürümüze ve yerelimize uygun bir model uygulamaya çalışıyoruz. Yaklaşımı ya da modeli kendi içimizde sentezleyerek model olarak uygulamaya çalışıyoruz. Aynı zamanda demokratik okullardan ve ekolojik okullardan da ilham alıyoruz.” şeklinde açıklamıştır. Eğitim-öğretim faaliyetlerinin, bu alternatif eğitim modeline göre yıllık, aylık ve haftalık şekilde planlandığı ifade edilmiştir. OY, eğitim-öğretim faaliyetlerini şu şekilde örneklendirmektedir: “Örneğin Dünya Hiçbir Şey Satın Alma günü yaklaşıyorsa o ay üretim-tüketim ilişkilerini daha fazla irdeleyebiliyoruz. Takas pazarı, turşu, ekmek, ekolojik temizlik malzemesi yapımı da rutinlerimizden bazıları. Çocuklar öğretmenler ile kompost yapıyorlar. Her hafta okul meclisi yapıyoruz. Çocukların doğrudan kendileri ile ilgili alanlarda söz sahibi oldukları yönetime katıldıkları bir alan oluşturuyoruz.”

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra katılımcılardan K2 ve K4 yeni dönem başlangıçlarında tanışma toplantıları düzenlendiğini belirtmişlerdir. K2, bu etkinliği “Okul tanıtım günlerini bir şenlik formatına çevirdik. Ama bunları böyle formal, özel okulların yaptığı o reklam kokan şenlikler gibi değil, büyük bir mahallede yaşıyoruz, bir araya gelelim duygusuyla yaptık. Müzisyenler çağırdık, kendimiz müzik çaldık, ses sistemleri ayarladık. Kendimiz yemekler yaptık.” şeklinde anlatmıştır. Tanışma toplantılarının yanı sıra OY’de her eğitim-öğretim döneminin sonunda büyük bir buluşma düzenlediklerini belirtmiştir. OY bu buluşmaları, “...her dönemin sonuna yaklaşan bir tarihte çocuklar, ebeveynler, kadro olarak okul büyük buluşması yapardık. Burada çocuklar ve eşlikçiler atölyeler açardı. Ebeveynler yemekler getirirdi ve büyük bir kapanış çemberi gerçekleşirdi. İlkokula başlayacak çocuk varsa hem mezuniyetini kutlar hem de yeni başlangıcında mutluluklar dilerdik. Pandemi nedeniyle ara verdik tabii.” ifadeleri ile anlatmıştır. OY ve K4, yıl sonunda gerçekleştirilen bu etkinliklerin eğitim kadrosu ve kooperatif üyeleri arasındaki bağı da güçlendirdiğini belirtmişlerdir.

Katılımcılara okul faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için kurumsal bir destek alıp almadıkları veya iş birliği kurdukları bir kurum veya kuruluşun olup olmadığı sorulmuştur. K2 ve K4 kurumsal bir destek olarak okulun bulunduğu ilçenin belediyesinden yardım aldıklarını belirtmişlerdir. K2 belediyeden okulun tanıtımını yapmak için afiş asma konusunda destek aldıklarını belirtirken K4 bu yardımın şeklini “İlk senelerde belediyeden çok destek aldık. Özellikle bahçemizi düzenleme konusunda, engelli rampamızı yaptılar. Belediye ile iletişimimiz genelde iyi. Ancak kâr amacı gütmemek de kağıt üstünde özel okul statüsü konumunda olduğumuz için destek vermekte güçlük çekiyorlar.” şeklinde açıklamıştır. OY okul içerisindeki fiziksel koşullarla ilgili iş birliğinde buldukları kuruluşlar olduğunu şu şekilde aktarmıştır: “Kompost kovalarını bir kooperatif üyemizin aracılığıyla’den temin ettik. Gıdalarımızı iyi, temiz, adil gıda mottosuyla’den alıyoruz. Bahçemiz için bazen’den destek alıyoruz.”

Katılımcılara eğitim kooperatifinin faaliyetlerinin eksik yönleri sorulduğunda kurucu kooperatif üyelerinden K1, K2, K3 ve K4 ortak görüş belirterek kooperatif faaliyetlerinin daha sistematik ve kontrollü devam etmesi gerektiğini ve kooperatifin genel yapısını özellikle yeni gelen üyelere ve dışarıya anlatmak için

daha fazla çaba harcamak gerektiğini belirtmişlerdir. K4 bu durumu, “İstikrar ve planlama/organizasyon konusunda zorluk yaşıyoruz. Kooperatif üyelerinin büyük kısmı özel hayatında çalıştığı için kooperatife ayrılan zaman genelde kısıtlı oluyor. Toplantı yapmakta bile güçlük çektiğimiz zamanlar oluyor.” şeklinde ifade etmiştir. K2, faaliyetlerin daha sistemli ve kontrollü devam edebilmesi için ücreti kooperatif tarafından karşılanacak bir çalışanın istihdam edilmesinin daha uygun olacağını ifade etmiştir. K3’te K2’yi onaylar nitelikte “...genel olarak bu iş sürekli gönüllü olarak yapılacak bir iş değil. Birilerinin bu işe gerçekten profesyonel olarak eğilmesi gerekiyor. Doğrusu şu ki birinin bunu iş olarak alması gerekiyor. Ama bir yandan da tabii kooperatifte üye de olacak. Bir şekilde bu işi götürebilmesi lazım.” ifadelerini kullanmıştır. Eğitim kooperatifinin ve kooperatif okulun işleyişinin yeni gelen üyelere detaylıca anlatılmasının önemini K2, “...buradaki devamlılığı sağlamak için bir devretme mantığının olması gerekiyor. Onu da nasıl yaparız diye her sene düşünüyoruz. Oryantasyon yapıyoruz, kooperatifi anlatan çalışmalar yapıyoruz ama yine de tam olarak başarabildiğimizi söyleyemeyiz. Bu bizden de kaynaklanıyor, gelen insanlardan da zaman zaman kaynaklanabiliyor.” şeklinde ifade etmiştir.

Paydaş İletişimi

Paydaş iletişim süreci; eğitim kooperatifi yönetim kurulu üyeleri ve kooperatif üyeleri, okul paydaşları ve eğitim kooperatifi, okul paydaşları arasındaki iletişim olarak üç ayrı şekilde sürdürülmektedir. Eğitim kooperatifi yönetim kurulu ve üyeler arasındaki paydaş iletişimi, her ay yapılan bilgilendirme toplantıları ile sağlanmaktadır. Bu toplantılar, salgın sürecinde çevrim içi iletişim ortamlarına taşınmıştır ve zaman içerisinde bu toplantılara katılım azalmış, çevrim içi iletişim kanalları üzerinden anlık iletişim kurulmaya başlanmıştır. Yönetim kurulu üyelerinden K1, “...her zaman kapımız açık. İletişim kapımızı açık tutuyoruz. İnsanların aklına takılan bir şey varsa çözemedikleri, sormak istedikleri telefon edip soruyorlar. Daha büyük, geniş çaplı bir soru işareti ise toplantı talep edip toplantı yapıyoruz.” ifadeleri ile paydaş iletişimini güçlü tutmak adına daima ulaşılabilir olmaya çalıştıklarını aktarmıştır. Y2, kooperatif içi paydaş iletişiminin ve üyeler arası sorumluluk devri sürecinin salgın sürecinde negatif yönde etkilendiğini belirtmiştir: “...daha önceki yıllarda pandemi yoktu ve aileler bir şekilde kampta denk geliyordu, yüz yüze toplantılar yapıyorduk. Hemen okuldaki farkı hissediyor ve içselleştiriyordu. Oryantasyon bu anlamda daha kolaylıkla ve etkin akıyordu. Ama şimdi pandemi döneminde başka bir sınıfın ebeveynini bile göremiyorsun. Çünkü kapı girişlerini ayırdık. Yolda bile denk gelemiyorsun. O yüzden çok özel olarak ilgi duymuyorsa ya da özel olarak bir araya gelmeye çaba sarf etmiyorsa organize olmak çok kolay değil. Ebeveynlerin o anlamda okula dair farkındalığı, motivasyonu ve kendilerini var etme şekilleri biraz değişti.”

Okul paydaşları arasındaki iletişim sürecini okul yöneticisi OY, “Biz okul kadrosu; haftada bir eğitim kadrosu toplantısı, hafta da bir de ben ve eşlikçi öğretmenimiz sınıf toplantısı yapıyoruz. Aynı zamanda ben, okul psikoloğu ile de ayrıca bir toplantı yapıyorum.” ifadeleri ile açıklamıştır. Kooperatif üyesi olmayan okul velilerinden Y1 ise okulun eğitim kadrosuyla iletişiminin “Eğitim kadrosu bizimle dönemsel olarak uzaktan görüşmeler ayarlıyor. Öğretmenimiz de bize sürekli geri dönüt veriyor. Okul psikoloğu ile de özel görüşmeler yapabiliyoruz. Biz isteklerimizi, taleplerimizi dile getiriyoruz. Bir sorunumuz olduğunda da doğrudan eğitim kadrosuna ulaşabiliyoruz.” şeklinde gerçekleştiğini aktarmış ve bu sürecin aktif ve etkili sürdüğünü belirtmiştir.

Katılımcılara eğitim kadrosu ve kooperatif üyeleri arasındaki iletişimin nasıl gerçekleştirildiği sorulmuştur. K1, K2, K3, K4 bu iletişimin, kooperatif yönetim kurulu aracılığıyla gerçekleştiğini belirtmiştir. Yönetim kurulu içerisinde okuldaki eğitim kadrosuyla iletişimi yöneten bir eğitim sorumlusunun bulunduğu aktarılmıştır. Yönetim kurulu üyesi K1 bu süreci: “...eğitim grubuyla iletişim direkt bizde. Çalışanların kendi özerk hakları da olduğu için onlarla ilgili sorunları direkt yönetim kurulu olarak yürütüyoruz. Dışarıya verilmesi gereken bir bilgi olduğunda müdür ya da biz, bütün kooperatife ya da okulun velisi olan ebeveynlere bilgisini geçiyoruz. Ama karar alma süreci bizde.” ifadeleri aktarmıştır. Ancak eğitim kooperatifi ve okulun paydaşları arasındaki iletişimin yönetim kurulu aracılığıyla yürütülmesi amaçlansa da K3, bu sürecin yönetiminde zorluklarla karşılaşıldığını ifade etmiştir. K3’ün bu konudaki fikirleri şu şekildedir: “...avantajı insanın kendi okulunun olması, söz sahibi olması güzel bir şey ama biz hiçbirimiz eğitimci değiliz. O yüzden eğitim işine karışmadık ama karışmayınca hayalini kurduğumuz eğitim sistemini yürütebilecek

öğretmen bulma konusunda ilk sene zorlandık. Bir yandan da hepimizin bir sözü vardı. Biz eğitime karışmayacaktık. Ama öyle bir durum oldu ki dediğim gibi hayalini kurduğumuz şeyler olmayınca eğitime karışmak durumunda kaldık. Ama bir yandan da biz kim oluyoruz, karışıyoruz? Eğitim konusunda bir yetkinliğimiz yok. O yüzden de bu problemleri çözme konusunda zorluk yaşadık. Eğitimciler ile kooperatif ortakları arasındaki ilişkiyi koruma konusunda biraz zorluk yaşadık.” K3’ü destekler nitelikte K4’te “...en büyük sorun yönetim kurulu üyesinin aynı zamanda ebeveyn olmasından kaynaklandı. Eğitim kadrosu kendini derdini anlatırken patron/veli kışkacında hissetti. Eğitim sorumluları da kritik durumlarda karar alırken kendi çocuğunu dışarıda bırakmadı. Her sene okuldan gelen isteğe göre kooperatif eğitim sorumlusu her bir personel ile periyodik olarak birebir görüşmeler yapıyordu. Amaç kendini rahat ve açıkça ifade edebilmesiydi. Okul personeli ile istenen seviyede açık iletişimin kurulabildiğini düşünmüyorum.” ifadeleriyle eğitim kadrosu ve kooperatif üyeleri arasındaki paydaş iletişiminin istenilen seviyede olmadığını belirtmiştir. Y4 ise bir dönem kooperatif üyeleri ve okul eğitim kadrosu arasındaki iletişim sürecini yürüten eğitim sorumlusu olarak görev yaptığını ve bu süreçte yaşadıklarını şu şekilde aktarmıştır: “... o ilişkide şöyle bir zorluk var, iki tehlike var. Birincisi, ilişkiyi çok yakın tutarsanız okula fazla karışmaya başlıyorsunuz. Bu arada veli olduğunuz için okula karışmak istiyorsunuz. Ben istemiyordum ama isteyen veli oluyor. Doğal biraz, böyle bir yetkiniz var madem içeride neler oluyor bir bakmak istiyorsunuz. Bu da aşırı müdahaleye yol açıyor. Birincisi, okul yönetimi açısından sorunlu bir durum. İkincisi, ilişkiler fazla insani nitelik kazanıyor. Bu iyi ama bu sefer kötü insani nitelikler de kazanabilir. Dedikodu, laf taşınması çok fazla olabilir. Hiç karışmıyorum dersiniz de bunun da dezavantajını yaşadık ve zaman içinde bu sefer de iletişim kopukluğu ortaya çıkıyor. Okul içinde neler oluyor bilemiyorsunuz ve bir gün karşınıza inanılmaz bir kriz birdenbire çıkıyor.” Aynı katılımcı, kooperatif üyeleri ve okul eğitim kadrosu arasındaki iletişimi sağlıklı şekilde sürdürmenin çok zor olduğunu, kooperatif üyesi olarak hem veli hem işveren olmanın bu konuyu olumsuz etkilediğini ve sorumluluk alanlarında sınır aşımalarının yaşanabildiğini belirtmiştir. Okul yöneticisine de kooperatif üyeleri ile iletişim sürecinin nasıl yürütüldüğü sorulmuştur. OY, “Açıkçası benim açımdan bu zor bir soru. Okulda yaklaşık dördüncü yılıma gireceğim fakat hala ilişkiler nasıl yönetiliyor ya da olası çatışmalar nasıl çözüme ulaşıyor kısmının net bir şekilde cevabını veremem.” ifadeleri ile sürecin kendi açısından da karmaşık ilerlediğini belirtmiş ve bu iletişim ağındaki görevini “Yönetim kurulu üyeleri ve müdür burada ilişkileri yönetmeye çalışıyor. Müdür, eğitim kadrosundan okul hakkında haber alıyor. Aynı zamanda da yönetim kurulundan kooperatif ile ilgili bilgiler alıyor. Ama aynı zamanda benim bire bir velilerle de görüşmelerim var. O ilişkileri yönetmeye ve yürütmeye çalışıyorum bir yandan. Aslında müdürün çok fazla kolu var burada.” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcıya iletişim sürecinde yaşadığı çatışmaları nasıl çözdüğü sorulmuştur. OY: “... Hem yönetim kurulu hem kooperatif üyesi veli, çok fazla şapka var. O ilişkileri yönetmek tam net bir şekilde çizilmiş ve sınırları çok belli olan bir şeyden bahsedemiyoruz. Olası çatışmalarda da bazen çözüme ulaşamıyoruz. Bazen halatın bir ucunda kooperatif üyeleri, diğer bir ucunda eğitim kadrosu, eğitim kadrosu içerisinde bende varım ve bazen iki tarafta ipi çekebiliyor. Ama müdür pozisyonundaki insan o ikisi arasında kalabiliyor. Çünkü iki tarafı da görebiliyor. Orada daha büyük pencereden bakmaya çalışıp çözüme ulaştırılmaya çalışılıyor.” ifadeleriyle çatışma çözümlerinde zorlandığını belirtmiştir.

Kooperatif Okulun Seçimine Etki Eden Faktörler

Katılımcılara kooperatif bir okulun öğrencilerin akademik ve sosyal başarılarına katkısının ve kooperatif bir okulun avantaj ve dezavantajlarının ne olduğu, okulu seçme nedenleri ve kooperatif okul modelinin beklentilerini karşılama durumu sorulmuştur. Okulun kurulum sürecinde görev alan ebeveynler K1, K2 ve K3, kendilerinin inisiyatif alarak kurdukları bu kooperatif okula karşı bir bağlılık duyduklarını ifade etmişlerdir. K2, “...bence buradaki en büyüleyici şey, bu işi yapanların hiçbirisi daha önce okul açmamış, işletmemiş. Hatta öğretmen bile değil. Aramızda mühendisler, mimarlar, gazeteciler, akademisyenler, sinemacılar gibi farklı meslekten insanlar vardı ama çocuklarla birlikte hakikaten hep beraber, çocukları da işe koşarak okulda bahçede çalıştırarak birkaç ay içinde açmayı başardık. Ben yapabileceğimize inanmıyordum. Hayal gibi geliyordu ama oldu.” ifadeleri ile oluşum ve ebeveynler arasındaki gönül bağını örneklendirmiştir. Ebeveyn Y1, Y2 ve Y3 kooperatif okulun çocukların akademik ve sosyal başarısına etkisinin olumlu olduğunu belirtmişlerdir. Bu olumlu etkinin okulun eğitim-öğretim faaliyetlerinden kaynaklandığı düşünen Y1’i, katılımcı Y3 desteklemiş ve “... Ayrıca okulda da iş birliği içinde olduklarından çocuklarda

okulu evleri gibi görüyorlar. Örneğin çocuğumuz geri dönüşüm çöplerini toplayıp okuldaki kutuya taşıyor. Okulda klasik okul yapısından farklı bir hiyerarşik yapı olduğu için çocuklar hem yetişkinlerle hem de çocuklarla rahatça sosyalleşebiliyorlar.” ifadeleri ile kooperatif okul modelinin çocuğunun sosyal ilişkiler kurmadaki başarısında nasıl şekillendirdiğini örneklendirmiştir. Ebeveyn Y2, çocuğunun kooperatif okula devam etmesinin akademik başarı dışında çocuğuna ayrı bir vizyon katacağını düşündüğünü belirtmiştir: “...eminim böyle bir deneyimin içinde olduktan sonra benim oğlum için sadece kendi hayatına dair karar almak değil, -ki hala kendi kararlarını dahi alamayan bir sürü yetişkini görüyoruz, daha kendi kararlarını veremeyen, bir sürü konuda inisiyatif kullanamayan- oğlum için bir okul açmakta, başka bir imkansız bir şey yapmakta, yapılabilir şeyler. Çok olağan şeyler. O yüzden hayatında zorlandığı bir nokta olduğunda, beğenmediğinde, farklı bir çözüm geliştirmek istediğinde ona bu okul yapısının çok acayip bir güç ve vizyon verebileceğini düşünüyorum.” Y4 ise okulun öğrencilerin sosyal ve akademik becerilerine takip etme de başarılı bir yönetim süreci yürüttüğünü ancak çocuğunun akademik ve sosyal başarısına kooperatif okul modelinin katkısını değerlendiremediğini ifade etmiştir. Bu konudaki düşünceleri şu şekildedir: “... Bunlar doğrudan kooperatifle ilgili konular değil. Yani buna şöyle cevap verenler olabilir, kooperatifte aktif olsam okulla bağım daha farklı olurdu. Çocuğumun bağı da daha içli dışlı olabilirdi. Böyle veliler var. Özellikle kurucular bu durumu yaşıyor. Ama bizim için o kadar öyle sayılmaz. Arada işte pazar günü beraber kalorifer yakmaya gidiyoruz o kadar.”

Katılımcı K3 ve K4 kooperatif okul modelinin avantajı olarak çocuklarının her sürecini bildikleri bir okula devam etmesi olarak belirtmişlerdir. K3’ün bu konudaki düşünceleri şu şekildedir: “Okulun avantajları, kendi okulumuz olduğu için içimiz rahat bir şekilde gönderdik. O çiviye oraya ben çaktım ve benim de çocuğumun orada eğitim aldığını bildiğim için onu oraya sağlam çaktım. O hiçbir şekilde zarar görmeyecek, ve ona taktığımız şey düşmeyecek. Bu konuda güven olarak çok iyi bir şey, kendimizin yaptığı okula çocuğumuzu gönderiyor olmak ve içimizdeki o sevgi, enerji kendi elimizle yaptığımız yerde çocuklarımız okuyor. Benim için çok güvenli bir şeydi.” Katılımcı K1, kooperatif okul modelinin avantajını halihazırdaki eğitim kurumlarından farklı bir eğitim modeli benimsemeleri olduğunu belirtmiştir: “... biz ülkede halihazırda olan diğer kurumlardaki eğitim anlayışını zaten çok benimsemediğimiz için buradayız. O yüzden bunu şekillendirmenin bir parçası olmak, buna katkı sağlamak, işte taşın altına elimizi koymak ve bu sürecin bir paydaşı olmak apayrı değerli bir şey. Hem manevi olarak diri tutan bir şey hem de seneler boyunca ben torunlarıma dahi böyle bir şeyin parçası olduğumu anlatabileceğim.” Okul yönetici ise kooperatif okulun avantajlı yönünü kâr amacı gütmeyen bir kurum olması ve dayanışmanın ön planda olması olarak görmektedir: “Okul veliler tarafından kurulmuş bir eğitim kooperatifinin kurduğu kâr amacı gütmeyen bir yapı. Bu durumun kişisel olarak duygusal anlamda beni rahatlatan bir yeri var. Çünkü yeri geliyor, yarı gönüllü işlerde yapıyorum bu okulda ve kimsenin cebine para girmediğini bilmekte kişisel olarak beni rahatlatıyor. Aynı zamanda avantajlardan bir tanesi de dayanışma. İlkelerimizden bir tanesi zaten dayanışma, şeffaflık, eşdeğerlilik. Eşdeğerlilik ne anlama geliyor? Herkesin söz hakkı var.”

K2, K3, K4, Y4 ve OY kooperatif okul modelinin dezavantajını, paydaşların sorumluluk sınırlarının belirlenmesinde yaşanan zorluk olarak belirtmişlerdir. Bu konuda OY, “...bazen sınırları belirlemek zor olabiliyor. Mesela her şeyde birlikte karar alamayız. Çünkü okulun gerçekten bir ana akışı ve işleyişi var ve burada da profesyonel insanlar çalışıyor. Bazen işte kooperatif üyeleri sınırları zorlayabiliyorlar. Orada işte sınırlar nasıl zorlanabiliyor? Mesela idari açıdan yönetimi zorlayabilecek şeyler olabiliyor. Onun haricinde ‘bizim okul’ anlayışı çok güzel. Fakat bizim okulumuz derken aynı zamanda da okulun bir ana akışı olduğu unutulup günlük pratikler içerisinde zorlanıldığı durumlar olabiliyor. Bunları şu anda burada örnekleme kısmını ses kaydı ile açıklamak istemiyorum.” ifadelerini kullanırken K2’de “Dönem dönem çalışanlara patron gibi davranan ebeveyn örneklerini de gördük. Böyle bir şey yok. Biz çalışanlarımıza en başından beri bizim çalışanımız değil, yol arkadaşımız mantığıyla bakmaya çalışıyoruz. Böyle sorunlar oluyor.” ifadelerini kullanmıştır. Buna ek olarak katılımcılardan K2, K3, Y2, Y4 kooperatif üyeleri arasındaki sorumluluk paylaşımının eşit şekilde gerçekleşmediğini ve kimi ebeveynlere daha fazla görev düştüğünü belirtmişlerdir. K2 bu konuyu şu şekilde açıklamıştır: “...herkes kooperatif bilincinde olmayabiliyor. Burası bir kooperatif ve herkesin bir şeyler yapması gerekiyor. Orada sadece kooperatif üyelik bedelini verince ve üye olunca bitmiyor iş. Mesela her gelen şeyi soruyor: ‘Çalışmamız gerekiyor mu?’ Evet çocuğunu okula vermek istiyor ama

mümkünse sen de buranın bir parçası ol. Bu her zaman mümkün olmuyor, bence en büyük zorluk bu. Dolayısıyla okul içi, kooperatifteki iletişime de yansıyor.” Kooperatif modelinin yapısından doğan bu sistemsel sorunları da Y4 “...bütün her şey oradaki kişilerin özelliklerine kalıyor. Dolayısı ile şansa kalmış oluyor. Birisi gelmiş mesela çok girişimci, çok çalışkan onlar sayesinde bu kooperatif yürüyor, kendini çok bu işe vermiş, o zaman yürüyor bir şekilde. Şu anda mesela okul yürüyor. Ama mesela böyle bir insan olmasaydı, ne olurdu? Bilemiyorum. O yüzden bu sistemin oturtturulamaması büyük bir dezavantaj.” şeklinde açıklamaktadır.

Katılımcılar tarafından paydaşlar arasındaki sorumluluk dağılımının eşitsizliğinden doğan dezavantajların yanı sıra K1 ve K3 dezavantaj olarak kendi iş yaşamlarının yanı sıra oluşuma yeteri kadar zaman ayıramamaları ve bunun bazen öğretmenler üzerinde daha büyük bir iş yükü oluşturduğunu eklemiştir. K1: “Dezavantajları, tabii hiçbirimiz eğitimci değiliz ama eğitim kurumunu işletmeye çalışıyoruz. Hatalarımız oluyor, eksiklerimiz oluyor. Kendi normal işlerimiz dışında yaptığımız için tam zaman ayıramıyoruz. Tam enerjimizi sarf edemiyoruz.” Kooperatif üyesi olmayan katılımcı ebeveyn Y1 ise okul ücretinin pahalı olmasını, “...en büyük dezavantajlarından biri okulun çok pahalı olması. Kâr amacı gütmeyen bir yapı deniyor ancak bazen Allah’tan kâr amacı güdülmüyor, diye düşünüyorum. Maliyet açısından bence çok pahalı bir okul.” ifadeleriyle ve katılımcı Y4’te “...bizim önemli başka bir handikabımız sadece anaokulu olması. Sirkülasyonumuz çok fazla ve çok kısa süreli.” ifadesiyle zorunlu bir eğitim süresi içine dahil olmayan bir okulda eğitim kooperatifi olarak süreci yönetmenin zorluğunu eklemiştir.

Kooperatif okula yeni katılan velilere neden bu okulu seçtikleri sorulduğunda okulun çocuk odaklı bir eğitim anlayışına sahip olması, fiziksel koşulları, beslenme kriterleri ve lokasyonun etkili olduğu tespit edilmiştir. Okul öncesi kurumunun kooperatif okul modelinde olmasının okul seçiminde veliler üzerinde birincil bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Y2’nin bu konudaki ifadeleri: “Başka hiçbir okulda bir velinin elinde bir anahtar olup, gidip başka bir gıda kooperatifinden o yumurtayı alıp, sonra onu okulun dolabına gidip kendi yerleştirip sonra da onu çocuğunun yediği ve hatta kabuklarından da komposto yaptığı, bunu yaşayabildiği başka bir okul bilemiyorum. O yüzden buranın zorlukları; ne kooperatif okul mu da ki bakış açısına karşı güzellikleri bence paha biçilemez. Parayla ödenemez. O yüzden seçtim.” şeklindedir. Y3 ise kooperatif okulu seçme nedenini “Eğitim modelinin çocuk odaklı bir sistem olması, ebeveynlerin okul sahibi statüsünde olduğu, demokratik bir ortam olduğunu gözlemlediğim için bu okulu tercih ettim. Ayrıca fiziksel koşullar, bina, bahçe, menü, lokasyon gibi kriterleri de değerlendirdik ve aslında tüm süreçte gerekirse değişiklikler yapabilecek olma seçeneği cazip geldi.” şeklindedir.

Eğitim Kooperatifi ve Kooperatif Okulların Gelişimi için Yapılabilecekler

Katılımcılara Türkiye’de eğitim kooperatifleri ve kooperatif okulları desteklemek adına neler yapılabileceğine yönelik kişisel görüşleri sorulmuştur. K2, K3, K4 ve Y2 ise eğitim kooperatiflerinin devlet tarafından daha fazla desteklenmesi ve teşvik edilmesinin faydalı olabileceğini belirtmişlerdir. Bu konuda K3 “...yasal yolun kolaylaşması ve yürütülebilir hale gelmesi faydalı olabilir. Mevzuat, uygulama ve politika arasında çok fark var. Mevzuatı uygulamaya dökmek hiç mümkün olmayabiliyor. Çünkü 1970’lerde yazılmış mevzuat var orada ama 2020’lerde bunun uygulanması çok saçma ve anlamsız oluyor. O ikisini ortada buluşturabilmek gerekiyor.” ifadeleriyle kooperatiflerin yasal olarak desteklenmesinin faydalı olabileceğini belirtmiştir. K2 ise “...Birtakım vergilerden muaf olması gerekiyor. Teşvik alması gerekiyor. Şu an Türkiye’de bunların hiçbirisi yok. Yeni MEB Bakanı göreve geldiğinde çok desteklediğini söylemişti. Bizimle de bir toplantı yapmıştı. Bunun yasalarla güvence altına alınması, kooperatiflerin okullarının maddi olarak desteklenmesi, teşvik verilmesi, fonlanması, yerel yönetimlerle iş birliği halinde olması gerekiyor. Başka türlü sürdürülebilirliği çok zor, çok kırılgan bir yapı oluyor.” ifadeleriyle kooperatiflerin belli vergilerden muaf tutularak finansal açıdan desteklenebileceğini belirtmiştir.

Katılımcılardan K4 ve Y4 eğitim kooperatiflerinin daha etkin şekilde faaliyetlerini sürdürebilmeleri için öğretmenlerinde bu kuruluşlara katılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu konuda Y4’ün ifadeleri şu şekildedir: “Öğretmenlerin kooperatif kurması gerektiğini düşünüyorum. Bence öğretmen merkezli bir model oluşturulmalı. Kooperatif yapı yabana atılacak bir model değil, ben kooperatifin anlamlı tarafları olduğunu

düşünüyorum ama çok zor da aslında. Fakat bence profesyonellik kooperatif yapılanmada çok önemli. O yüzden bu işi profesyonellerin yapması lazım...” K3’te benzer olarak kooperatif okul modelinde bir okul açma girişimde bulunanlara ilk tavsiyesinin eğitim uzmanlarından destek almaları olduğunu ifade etmiştir. K3’ün bu konudaki ifadeleri “...Eğitim konusunda uzman birini bulmak kolay ama bir yandan da kooperatif ve okul yönetimi konusunda da birini bulmak gerekiyor. Biz ticari bir okul değiliz. Bütün anaokulları bu işe ticari gözle bakıyor. Bir anaokulun kâr edebilmesi için en az şu kadar çocuk olmalı, şu kadar sınıf olmalı. Biz o kafada değiliz ve bize bu konuda yardım edebilecek hiç kimse yoktu.” şeklindedir. OY ise kooperatif okul modelinde yapısal bazı sıkıntılar olduğunu ve bunların paydaşlar arasındaki sınırların belirsizliğinden ortaya çıktığını, sorumluluk alanlarının netleştirilmesinin okulun işleyişi için daha geliştirici olacağını şu ifadeleri ile aktarmıştır: “...Roller karışabiliyor. O rollerin karışmaması için görev tanımlarının net bir şekilde yapılmalı. O yüzden bu okul sisteminin işleyişine neler eklemek isterdim? Esneyebileceğini bilsem de görev tanımlarının çok da esnemeyeceği, sınırları daha rahat anlayabileceğimiz bir işleyiş olmasını isterdim.”

OY, K1 ve Y2 ise eğitim kooperatiflerinin ve kooperatif okulların gelişmesi için bu modelin insanlara daha fazla anlatılması gerektiğini ifade etmişlerdir. OY, “Eğitim kooperatifçiliğinin, kooperatif okullarının gelişmesi için bu okullar daha fazla gözlemlenebilir. Merak edenler, kooperatif üyeleri ve kooperatifler ilişki haline geçebilir. Hem haberdar olmaları insanların birbirlerinden hem de o pratikleri görebilmeleri için ziyaretler ve bunların da belirli rutinler içerisinde olması iyi gelebilir. Bu illa büyükşehirlerde değil, küçük şehirlerde de olabilir. Ama eğitim kooperatifi gerçekten de çok bilinen bir şey değil. Belki biraz onun misyon ve vizyonunu anlatabilmek iyi olabilir. Belki de ulaşılabilir ve erişilir olmanın üzerine düşünmek lazım.” ifadeleri ile önerilerini dile getirmiştir. K1’in konuyla alakalı önerisi şu şekildedir: “...biz çok büyük efor sarf ediyoruz. Zaman olsa ve tam zamanlı bizim işimizi yapan tam zamanlı ve kadrolu ücretli birisi olup çok daha fazla aslında iş var. Hani biz minimumda demeyelim de optimumda yapmaya çalışıyoruz. Biraz daha fazla eforla ve çok daha iyi yerlere gelebilir.”

Sonuç ve Tartışma

Yapılan görüşmeler sonucunda ilk olarak eğitim kooperatifi anaokulunun kuruluş süreci ile ilgili bulgular elde edilmiştir. İlgili alanyazında eğitim kooperatifi ve kooperatif okulların süregelen eğitim sistemi modelinden memnun olmayan ebeveynlerin inisiyatifi ile kurulduğu belirtilmiştir (Bekar, 1997; Gök, 2019; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). Katılımcılardan elde edilen bulgulara göre seçilen kooperatif okulun kurulma ihtiyacının da halihazırda devam eden eğitim sisteminden memnun olmayan, eğitim-öğretim programlarını yetersiz bulan ve ticari kaygıları ön planda olan özel öğretim kurumlarına çocuklarını yollamak istemeyen ebeveyn topluluğu tarafından kurulduğu tespit edilmiştir. Bu kapsamda ebeveynlerin eğitim kooperatifine üye olmalarının asıl nedeni, kooperatif okula çocuklarının kayıt olabilmesini sağlamaktır. Okulun kuruluş aşamasında yapılması gereken fizibilite, planlama ve yürütme süreçlerinin her biri ebeveynler tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte literatürle uyumlu olarak ebeveynlerin özellikle finansman kaynakların yetersizliği konusunda zorluk yaşadıkları görülmüştür (Vargün, 2020). Bunun yanı sıra kendi aile ve iş yaşamlarının yanında bir okulu yönetme sorumluluğu da ebeveynler için zorluk oluşturmaktadır.

Eğitim kooperatifin ve kooperatif okulun yönetimleri birbirinden ayrı ancak bağlantılı olarak yürütülmektedir. Çalışmada katılımcılar, eğitim kooperatifinin literatürü destekler şekilde gönüllü olarak seçilen yönetim kurulu tarafından yürütüldüğünü belirtmişlerdir (Bekar, 1997; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). Yönetim kurulu, toplantılar veya anlık iletişim kanalları ile kooperatif üyeleriyle iletişime geçmekte, kooperatifin idari, hukuki ve finansal süreçlerini yürütmektedir. Literatürde bu süreçte ebeveynlerin eşit sorumluluk alması gerektiği belirtilmektedir (Vargün, 2020). Belirtilen bulguyu destekler nitelikte yapılan görüşmelerde katılımcılar, kooperatif modelini, modelin yapısını ve işleyişini bilmeden yalnızca çocuklarını kooperatif okula kaydettirmek için ebeveynlerin üye olmalarının, kooperatif yönetiminde eşit sorumluluk dağılımının olmamasının, eski ve yeni üyeler arasında görev devrinin gerçekleştirilememesinin kooperatif için bir sürdürülebilirlik sorunu oluşturduğunu belirtmişlerdir. Bir diğer ortaya çıkan zorluk ise yönetim kurulu üyelerinin aynı zamanda okulun velisi olmasının kimi zaman karar alma süreçlerinde şeffaflık ve objektifliğin sağlanmasına engel olmasıdır.

Alanyazında kooperatif okulların yönetim süreçlerinin çok paydaşlı bir yapıya sahip olduğu belirtilmektedir (Anthony, 2015; Audsley & Cook, 2012; Bekar, 1997; Shaw, 2014; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). Araştırmada seçilen kooperatif okulunda yönetiminde eğitim kadrosunun yanı sıra kooperatif üyesi veya üyesi olmayan velilerin kurdukları alt yönetim komisyonları ile yönetime dahil oldukları görülmektedir. Velilerin okul yönetimine katılabildiği bir yönetim sürecinin eğitim sistemi için olumlu olduğu düşünülmektedir (Epstein, 1995; Kolay, 2004; Toran & Özgen, 2018). Bulguyu destekler nitelikte çalışmada katılımcılar, okul yönetimine aktif şekilde katılabilmelerini hem kendileri hem de çocukları için olumlu bir deneyim olarak değerlendirmişlerdir. Ancak literatürde belirtilen olumlu etkinin aksine çalışmada kooperatif üyesi ebeveynlerin kimi zaman okul yönetimine müdahalesinin fazla olmasının yönetimde zorluklar oluşturabildiği tespit edilmiştir.

COVID-19 salgının eğitim süreçlerini, okulların finansman kaynaklarını, öğretmenleri ve çalışanları hem finansal hem sosyopsikolojik açıdan olumsuz etkileyebileceği; özellikle özel öğretim kurumlarında ekonomik durumların olumsuz etkisinin daha büyük olabileceği düşünülmektedir (Atalay ve diğerleri, 2020; Balcı, 2006; Karataş ve diğerleri, 2021). Katılımcılar, COVID-19 salgını sırasında okulda ciddi bir ekonomik kriz yaşandığını, okul giderlerin aileler arasında paylaşarak yönetildiği kooperatif modelindeki bu okulda süreç içinde aileler üzerinde ciddi bir mali yük oluştuğunu belirtmişlerdir. Kooperatif okulun zorunlu eğitim kademesinde bulunmayan okul öncesi eğitim kurumu olması, okul öncesi kademesinde eğitim gören çocukların yaş aralığının küçük olmasından dolayı ebeveynlerin sağlık konusunda nispeten daha temkinli davranmaları, oluşan ekonomik krizin ailelerin bütçelerini de etkilemesi ve özel öğretim kurumlarından uzaklaşılması oluşan ekonomik krizi etkileyen diğer olumsuz unsurlardır. Bu durum, kooperatif okulun kapatılması düşüncesinin ortaya çıkarmıştır. Ancak kooperatif giderlerinin minimum düzeyde tutulması, kayıt oranını arttırmak için okulun COVID-19 salgını karşısında avantaj görülebilecek yönlerinin ön plana çıkarılması ve velilerin kooperatif üyesi olma zorunluluğunun kaldırılması önlemleri ile okulun faaliyetlerine devam etmesi kararı alınmıştır.

Eğitim kooperatiflerinin ve kooperatif okulların kâr amacı gütmeyen bir yapıya sahip oldukları, finansman kaynaklarının ihtiyaçları karşılama konusunda sınırlı olduğu, okulların ana finansman kaynağının okul aidatları olduğu ve finansman kaynaklarını geliştirmek için kaynak geliştirme çalışmalarına yapıldığı belirtilmektedir (Gök, 2019; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). Belirlenen eğitim kooperatifinin finansman kaynağının yalnızca üyelerin kooperatife girişte ödedikleri ortaklık bedeli olduğu, kooperatif okulun ise kayıt ücreti olduğu tespit edilmiştir. Okul kayıt ücreti, her sene eğitim kooperatifi tarafından yapılan fizibilite çalışmaları sonunda belirlenmektedir. Katılımcılardan elde edilen bulgulara göre belirlenen okul ücreti orta ve yüksek düzey sosyoekonomik durumdaki ailelere hitap etmektedir. Ayrıca okul finansmanının giderleri karşılama konusunda sınırlı düzeyde kalması, kooperatif üyelerini ve eğitim kadrosunu kaynak geliştirme faaliyetleri gerçekleştirmeye yönlendirmiştir. Bu kapsamda okul içerisinde kermesler, konserler ve şenlikler düzenlendiği, projeler yazarak yarışmalara başvurulduğu ve ihtiyaç durumunda dış paydaşlara çağrılar yapıldığı saptanmıştır.

Literatürde eğitim kooperatifleri ve kooperatif okullar hakkında yapılan çalışmalara bakıldığında yalnızca kooperatif okulların eğitim-öğretim faaliyetlerine odaklanıldığı görülmüştür (Uluocak, 2009; Vargün, 2020). Ancak yapılan araştırmada kooperatif okulların eğitim-öğretim faaliyetlerinin yanı sıra eğitim kooperatifinin faaliyetleri hakkında da bulgular elde edilmiştir. Buna göre kooperatifin üyeler yani ebeveynler arasında düzenlediği etkinliklerin dayanışma duygusunu pekiştirdiği, bunun hem çocuklar hem de aileler arası iletişime olumlu bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Ancak katılımcılardan elde edilen bir diğer bulguya göre kooperatif içi faaliyetlerin planlı ve sistematik şekilde yürütülemediği, özellikle yeni ve eski üyeler arasında tecrübe aktarımı ve sorumluluk devri konusunda zayıf kaldığı saptanmıştır. Bu durumun eğitim kooperatifinin ve kooperatif okulun sürdürülebilirliğine zarar verebileceği düşünülmektedir. Kooperatif tarafından istihdam edilecek bir çalışanın kooperatif içi faaliyetlerin daha planlı ve sistematik yürütülmesine katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

Yapılan çalışmalarda kooperatif okullarda eğitim-öğretim faaliyetlerini alternatif eğitim modelleriyle yürütüldüğü görülmüştür (Gök, 2019; Vargün, 2020). Araştırmanın gerçekleştirildiği kooperatif okulda da

eğitim-öğretim faaliyetleri kendi bağlamına ve çevresine uygun olarak şekillendirilen alternatif bir eğitim modeline göre gerçekleştirildiği tespit edilmiştir. Okul içerisinde eğitim-öğretim faaliyetlerine ek olarak okulun tanıtım sürecine katkı sağlayan, ebeveynler ve eğitim kadrosu arasında iletişimi güçlendiren etkinlikler düzenlenmektedir. Okul içerisindeki bu faaliyetlerin gerçekleştirme sürecinde yerel belediyeden ve bazı özel sektör kuruluşlarından yardım alındığı ve iş birliği yapıldığı tespit edilmiştir.

Gök (2019) ve Vargün (2020) yaptıkları çalışmalarda kooperatif okullardaki öğretmen ve yöneticilerle görüşmüş ve paydaşlar arasındaki iletişim süreci ile ilgili bulgular ortaya koymuşlardır. Literatürdeki bu bulgulara ek olarak araştırmada, ebeveynlerle de görüşülmüş ve eğitim kooperatifi paydaşları arasındaki iletişim süreci de incelenmiştir. Buna göre kooperatif içi paydaş ilişkileri yönetim kurulu toplantıları ve aktif olarak anlık mesajlaşma uygulamaları ile sağlanmaktadır. Eğitim kooperatifinin ve kooperatif okulun kurulduğu ilk yıllarda üyeler arasında çatışmaların daha fazla yaşandığı ve bu yüzden kooperatif üyelerinin şiddetsiz iletişim eğitimi aldığı görülmüştür. Alınan bu eğitim kapsamında kooperatif içi paydaş iletişimde şiddetsiz iletişim teknikleri kullanılmaya çalışılmaktadır. Gök (2019) ve Vargün'e (2020) göre kooperatif okullarda yöneticiler ve öğretmenler arasında açık ve yatay yönlü bir iletişim vardır. Seçilen okulun yöneticisi de yapılan görüşmede kendisinin ve öğretmenlerin kararları birlikte aldığını belirtmektedir. Katılımcı ebeveynler ise eğitim kadrosunun kendileriyle kurdukları iletişimi olumlu bulmaktadır.

Çalışmada eğitim kooperatifi üyeleri ve kooperatif okulun paydaşları arasındaki iletişim sürecinin nasıl şekillendiği araştırılmıştır. Buna göre literatürde eğitim kooperatifi üyesi velilerin aynı zamanda okulun sermaye sağlayıcıları olmasının okul içi güç dengelerini ve yönetimi etkilediği belirtmiştir (Gök, 2019; Vargün, 2020). Araştırma da eğitim kooperatifi üyeleri ve okul arasındaki iletişimin yönetim kurulu üyeleri ve okul yöneticisi tarafından sürdürülmesine karar verildiği saptanmıştır. Ancak literatürdeki bulguyu destekler şekilde katılımcılar, kooperatif üyeleri tarafından alınan kararların kimi zaman sorumluluk sınırlarını aştığını ve eğitim kadrosunun sınırlarına müdahale edildiğini belirtmiştir. Bu durumun eğitim kadrosu üzerinde baskı oluşturabileceği düşünülmektedir. Nitekim araştırma sırasında öğretmenlere ulaşılmaya çalışsa da araştırmaya katılmak istemediklerini dile getirmişlerdir. Firestone'a (1977) göre kooperatif okul içinde devamlılığının sağlanabilmesi için öğretmenler ve kooperatif üyeleri arasında sorumluluk paylaşımının net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Burada Gök (2019) ve Vargün (2020), kooperatif üyeleri ve eğitim kadrosu arasında kurulan iletişim süreçlerinde okul müdürünün bir köprü görevi gördüğünü belirtmektedir. Araştırmada literatürü destekler şekilde katılımcı okul yöneticisi de iletişim sürecinde kooperatif üyeleri ve eğitim kadrosu arasında orta yolu bulmaya çalıştığını ifade etmiştir.

İlgili literatür incelendiğinde kooperatif okulların seçimine etki eden olumlu faktörlerin eğitim-öğretim faaliyetlerini alternatif modeller kullanarak gerçekleştirmeleri (Gök, 2019; Vargün, 2020), kâr amacı gütmeyen bir ekonomik yapıya sahip olmaları (Vargün, 2020), okul yönetimine veli katılımının öğrencilerin akademik ve sosyopsikolojik hayatlarına olumlu katkısı (Herman & Yeh, 1980; Lopez & Usarralde, 2014) olduğu ifade edilmektedir. Çalışmada literatürdeki bulguları destekler nitelikte katılımcı ebeveynler kooperatif okulu seçme nedenlerini; alternatif eğitim modelinin uygulanması, okulun kâr amacı gütmemesi, okul yönetimine katılımlarının çocuklarının akademik ve psikososyal başarısını olumlu etkilemesi, kendi kurdukları okula karşı olumlu bir bağ kurmaları olduğunu belirtmişlerdir. Literatürde olumsuz faktörlerin ise paydaşlar arası sorumluluk alanlarının ve sınırlarının belirsizliği ve eşitsizliğinden doğan sürdürülebilirlik sorunu (Gök, 2019; Vargün, 2020; Woodin, 2012) ve finansman kaynaklarının yetersizliği (Gök, 2019) öne sürülmüştür. Katılımcıların kooperatif ve okul paydaşlarının belirsiz ve eşit sorumluluk alanları olduğunu belirtmeleri literatürü desteklemektedir. Buna ek olarak katılımcılar, kooperatif bir okulun olumsuz yönleri olarak üyelerin eğitim yönetimi hakkında akademik bilgileri ve tecrübeleri olmadan okul işletmeye çalışmaları, okul giderlerinin aileler arasında paylaşıldığı bir sistemde okul ücretinin veliler tarafından fazla bulunması, seçilen kooperatif okulun okul öncesi kurum olması ve zorunlu eğitim kapsamında olmamasını belirtmiştir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin bazıları, okulu seçme nedeni olarak kooperatif okul modelinde olmasından kaynaklandığı belirtirken bazı ebeveynler bunun seçimde etkili olmadığını ifade etmiştir. Kooperatif okul modeli yapısını önceden bilen veliler, okulun beklentilerini karşıladığını ancak bu modeli tam anlamıyla bilmeyen veliler, beklentilerini karşılamadığını belirtmektedir.

Elde edilen bulgular ve katılımcı görüşleri üzerinden yapılan analizler doğrultusunda eğitim kooperatifi okulları modelinin gelişimi için belirtilen önerilerin faydalı olabileceği düşünülmektedir:

- Eğitim kooperatifleri ve kooperatif okul modeli ilgili bakanlıklar tarafından daha fazla desteklenmelidir.
- Eğitim kooperatifleri için hazırlanmış eski yasal prosedürler güncel, sistemli ve pratik hale getirilmelidir.
- Kâr amacı gütmeyen bir model olarak kooperatif okullar finansal açıdan desteklenmeli, teşvik ödenekleri oluşturulmalıdır.
- Eğitim kooperatifleri üyeleri, kooperatif okul binalarını satın alma veya kiralama ücretlerini ödemektedir. Devlet tarafından belirlenmiş okul olmaya uygun olan binaların kooperatif okulların eğitim-öğretim faaliyetleri sırasında kullanımına izin verilmelidir.
- Eğitim kooperatifi üyeleri tarafından yeni üyelere deneyim aktarımları yapılmalıdır.
- Kooperatif eğitim kurumlarının toplum tarafından daha iyi anlaşılması ve tanıtılması için programlar düzenlenmelidir.
- Eğitim kooperatifinin ve kooperatif okulun daha sistematik şekilde yönetilebilmesi ve paydaşlar arası iletişimin daha sağlıklı bir kurulabilmesi için eğitim uzmanlarının istihdam edilmelidir.
- Eğitim kooperatifi ortaklarının ve kooperatif okul yönetiminin sorumluluk alanları belirlenmelidir.
- Kooperatif okulların yalnızca ebeveyn inisiyatifiyle değil, öğretmenler tarafından veya veli-öğretmen iş birliğinde kurulmalıdır.

Yazarların Beyanı

Araştırmacıların katkı oranı beyanı: İlk yazar %70, ikinci yazar %30 oranında katkı sunmuştur.

Etik Kurul Kararı: 2021 yılında İstanbul Medeniyet Üniversitesinden etik kurul onayı/izni alınmıştır. Karar sayısı, 2021/02-09'dur.

Çatışma beyanı: Çalışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Destek ve teşekkür: Çalışma herhangi bir destek almamıştır. Teşekkür edilecek bir kurum veya kişi bulunmamaktadır.

Kaynaklar

- Alam, M. (1979). *Kooperatifçilğe giriş*. Ege Üniversitesi İktisat Fakültesi Yayınevi.
- Anthony, K. (2015). Educational cooperatives and the changing nature of home education: Finding balance between autonomy, support and accountability. *Journal of Unschooling and Alternative Learning*, 9(18), 36-63. https://doi.org/10.1207/S15327930PJE751&2_3.
- Aslan, D. (2005). Okul öncesi eğitimde Reggio Emilia yaklaşımı. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 75-84.
- Audsley, J., & Cook, P. (2012). Co-operative schools: a democratic alternative. *Forum*, 54(2), 323-326. <https://doi.org/10.2304/forum.2012.54.2.323>
- Atalay, N., Akça, A., Dal, N.F., Koç, H., & Taşel, İ. (2020.) Covid-19 sürecinde eğitimle ilgili ortak kamuoyu açıklaması. <https://www.ozdebir.org.tr/icerik/ozel-ogretim-demeklerinden-ortak-aciklama>
- Babagiray, Z. (2003). Kooperatifçilik ve okul kooperatifçiliği. *Karınca*, 800, 81-86.
- Balcı, A. (2006). Roland Robertson, küreselleşme ve kültür. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 25-37.
- Başar, H. (1983). *Türkiye'de ve dünyada kooperatif kuruluşlarının sosyo-ekonomik yapısı*. Uludağ Üniversitesi

Basımevi.

- Bekar, E. (1997). *Özel öğretim kurumları ve kooperatifleşme* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Bilgin, N., & Tanıyıcı, S. (2008). Türkiye’de kooperatif ve devlet ilişkilerinin tarihi gelişimi. *Karamanoğlu Mehmetbeyli Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 10(15), 136-159.
- Bontis, N. (2018). Intellectual capital and financial performance in social cooperative enterprises. *Journal of Intellectual Capital*, 19(4), 712-731. <https://doi.org/10.1108/JIC-03-2017-0049>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Christensen, L.B., Johnson, R.B., & Turner, L.A. (2020). *Araştırma yöntemleri desen ve analiz*. Aypay, A. (Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.
- Cinel, E.A. (2021). Türkiye’de eğitim harcamaları ve sürdürülebilir büyüme ilişkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 210-227.
- Coontz, E. (1996). Best kept secrets: Co-op preschool models need to be spread. *Rular Cooperatives*, 63(1), 1-2.
- Coşkun, M.B. (2018). Yerel yönetimlerde sosyal ve dayanışmacı bir hizmet fonksiyonu olarak kooperatif hizmetler. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(ICEESS’ 18), 311-319. <https://doi.org/10.18506/anemon.452667>
- Creswell, J.W. (2019). *Eğitim araştırmaları nicel ve nitel araştırmanın planlanması, yürütülmesi ve değerlendirilmesi*. Ekşi, H. (Çev. Ed.). EDAM.
- Creswell, J.W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. Bütün, M. ve Demir, S. B. (Çev. Ed.) Siyasal Kitabevi.
- Çağdaş Eğitim Kooperatifi (2021). *Anaokulumuzun tarihçesi*. <https://www.besevleranaokulu.com/anaokulumuzun-tarihcesi.html>
- Epstein, J.L. (1995). School, family, community, partnerships: Caring for the children we share. *Phi Delta Kappan*, 76(9), 701- 712. <https://doi.org/10.1177/003172171009200326>
- Er, C. (2003). 2003 yılı başında sayılarla kooperatifler. *Karınca*, 793, 7-10.
- Erçin, F. (2004). *Mustafa Kemal Atatürk ve Türk kooperatifleri*. Derin Yayınları.
- Firestone, W.A. (1977). The balance of control between parents and teachers in co-op free schools. *The School Review*, 85(2), 264-286.
- Gök, S. (2019). *The survival of an alternative school in central Turkey: The case of a parent co-op elementary school* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Gümüş, E., & Şişman, M. (2014). *Eğitim ekonomisi ve planlaması*. Pegem Akademi.
- Herman, J.L., & Yeh, J.P. (1980, Nisan 7-11) *Some effects of parent involvement in schools* [Bildiri Sunumu]. Annual Meeting of the American Educational Research Association, Boston: MA.
- Kal’a, A. (2003). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam ansiklopedisi cilt: 27*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Karabelli, H. (1996). Eğitim sorunu kooperatifler yoluyla çözülebilir. *Kooperatif Dünyası*, 304, 26-27.
- Karataş, İ.H., Kuru, N.B., Ardaçoğ İ., Baltacı, Z., Eker, H.R., & Kocabaş C. (2021). *Eğitim izleme raporu 2020*. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı.
- Kazıcı, Z. (1988). *Türkiye Diyanet Vakfı İslam ansiklopedisi cilt: 1*. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre iş birliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 164 (Güz),

82-90.

- Kooperatifler Kanunu (1969, 24 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı: 13195). <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1163.pdf>
- Korkmaz, G. M. (2023). *Sosyal kooperatifin tanımı*. <https://www.sosyalkooperatif.com/sosyal-kooperatifin-tanimi>
- Lopez, R.G., & Usarralde, J.M. (2014). Transformation of a school into a cooperative school: The miracle of an educational tool for a better school. Popov, N., Wolhuter, C., Skubic, K., Hilton, G., Ogunleye, J., & Chigisheva, O. (Eds.) *Education's role in preparing globally competent citizens* (pp.121-128). BCES-Bulgarian Comparative Education Society.
- Miles, M.B., & Huberman, A.M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. Sage Publications.
- Ökçesiz, A. (1995). *Sosyal politika aracı olarak kooperatifler ve kooperatifleşme* [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Shaw, L. (2014). *Quiet revolution: Co-operative schools in the UK*. <https://stories.coop/a-quiet-revolution-co-operative-schools-in-the-uk/>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2019). *Türkiye geneli kooperatif ve birlik sayıları*. <https://ticaret.gov.tr/data/5d43d82d13b876433065528e/TurkiyeGeneliKoopVeBirlikDagilimi%202018.pdf>
- T.C. Ticaret Bakanlığı. (2021). *Türkiye geneli kooperatif ve birlik sayıları*. <https://ticaret.gov.tr/data/5d43d82d13b876433065528e/TÜRKİYE%20GENELİ%20KOOPERATİF%20VE%20BİRLİK%20RAPORU.pdf>
- T.C. Ticaret Bakanlığı Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü. (t.y.) *Eğitim kooperatifi anasözleşmesi*. <https://ticaret.gov.tr/data/5d41a0d313b87639ac9e013d/15-%20E%C4%9Fitim%20Kooperatifi%20%C3%96rnek%20Anas%C3%B6zle%C5%9Fmesi.pdf>
- Toran, M., & Özgen, Z. (2018). Okul öncesi eğitimde aile katılımı: Öğretmenler ne düşünüyor, ne yapıyor?. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 6(3), 229-245.
- Uluocak, İ. (2009). *Kooperatifçilik eğitiminin ülkemizdeki durumu ve kooperatif tarzı yapılanmanın özel öğretim kurumlarında uygulanması: Bursa Çağdaş Eğitim Kooperatifi örneği* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Woodin, T. (2012). Co-operative schools: building communities in the 21st century. *Forum*, 54(2), 327-340. <https://doi.org/10.2304/forum.2012.54.2.327>
- Vargün, B. (2020). *Türkiye’de kooperatif okulların ekosistemi* [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Marmara Üniversitesi.
- Zafer, C. (2021). Yeni dünya düzeninin oluşumu: Ekonomik ve sosyolojik anlamda yeni dünya düzeninin etkileri. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(40), 661-682. <https://doi.org/10.46928/iticusbe.755328>

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The effect of neoliberalism and globalization, which started to dominate the world in the 1980s, revealed that education could be financed not only by the state's resources but also by private sector resources with a mixed financing approach in education. As a result, more private education institutions financed with private sector resources started to be established. However, people can or cannot benefit from these institutions depending on their economic status. In this case, it leads to inequalities of opportunity in education. However, cooperative schools can be an alternative model to private education institutions. These schools are non-profit institutions. They are private education institutions established by individuals who believe education services must be provided with a more qualified approach.

Method

A case study, one of the qualitative research methods, was conducted in the research. A cooperative preschool institution established by the education cooperative in the Marmara Region was contacted to explore cooperative schools in detail. The purposive sampling method, also known as a non-probability sampling method, was used in order to reach the right people and institutions in line with the research purposes. In this context, nine people participated in the study. Data were collected through semi-structured interviews and analyzed by content analysis method.

Results

The findings were grouped under 8 categories. In this case, the education cooperative and the cooperative school were established by the parents. The education cooperative is managed by the board of directors and a sub-management commission called the circle, which is set up by the parents involved. The school is managed by the teaching staff. The main source of funding for the cooperative school is the school registration fee. During the Covid-19 period, the funding of the cooperative school as well as stakeholder communication were affected adversely. Education activities are carried out with alternative education models.

Since cooperative members are both stakeholders and parents of the school, sometimes it is difficult to determine the limits of liability, which can put pressure on the teaching staff. In addition, cooperative members do not take equal responsibility. Transfer of roles and tasks between old and new members cannot be implemented effectively. These issues damage the sustainability of the model.

However, the cooperative school model supports the academic and social success of children and reinforces parents' commitment to the school. The parents who were informed about the cooperative school model stated that the school met their expectations while the parents who were not informed well said that the school sometimes fell short of meeting their expectations.

Researchers think that cooperative schools can offer a cheaper alternative under the right circumstances and meet expectations alongside commercial private education institutions that are already common. However, the issue of uncertainty in the limits of liability between the cooperative members and teaching staff can have an adverse impact on the sustainability of the model.

Conclusion

As the results show, cooperative schools are established with the cooperation of parents (Bekar, 1997; Gök, 2019; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). In this process, it has been observed that parents have difficulties, especially in terms of financial resources (Vargün, 2020). The participants stated that the education cooperative is managed by the voluntarily elected board of directors as the studies done so far also show (Bekar, 1997; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). The teaching staff take joint decisions in school management (Vargün, 2020). It is stated in the studies that the management of cooperative schools consists of a multi-stakeholder structure (Anthony, 2015; Audsley & Cook, 2012; Bekar, 1997; Shaw, 2014; Uluocak, 2009; Vargün, 2020). In the cooperative school, in addition to the teaching staff, parents including the cooperative members as well as

non-members play a role in the management process with the sub-management commissions they establish.

The studies show that the COVID-19 pandemic affected education and schools negatively in terms of financial resources (Atalay et al., 2020; Balci, 2006; Karataş et al., 2021). In support of this finding, the participants stated that there was a serious economic crisis at the school during the COVID-19 pandemic, with a serious financial burden on the families of this school managed with the cooperative model, in which school expenses are shared and managed among families.

According to Gök (2019) and Vargün (2020), there is open and lateral communication between principals and teachers in cooperative schools. However, in the cooperative model, the parents are both the members of the education cooperative and the stakeholders of the school, which affects the balance of power and management within (Gök, 2019; Vargün, 2020). Further supporting the findings of the studies done, the participants stated that the decisions taken by the cooperative members sometimes exceed and interfere with the limits of liability of the teaching staff. It is thought that this situation can put pressure on the teaching staff.

The advantages of cooperative schools are the implementation of educational activities with alternative models (Gök, 2019; Vargün, 2020), their non-profit economic structure (Vargün, 2020), and the participation of parents in school management supporting the students. In the studies, it has been suggested that disadvantages stem from the sustainability issues arising from the uncertainty in the limits of liability between the stakeholders (Gök, 2019; Vargün, 2020; Woodin, 2012) as well as the inadequacy of financial resources (Gök, 2019). The participants stated that the limits of liability for stakeholders are ambiguous and not equal.

The studies claim that these schools must be supported by local governments in order to develop further (Bekar, 1997; Uluocak, 2009). Bekar (1997) states that the members must first manage the education cooperatives in the best way possible for the development of these schools. Supporting the findings of the studies, the participants stated that legal and financial support can be provided by the state for the development of education cooperatives and cooperative schools, and the establishment of cooperative schools can be further encouraged in cooperation with different education stakeholders and experts. In line with the analysis made as a result of the findings and participant opinions, some suggestions provided for the further development of the cooperative school model might be considered:

- Education cooperatives and the cooperative school model must be supported more by the relevant ministries.
- The old legal procedures prepared for education cooperatives must be made up-to-date, systematic, and practical.
- As a non-profit model, cooperative schools must be supported financially and incentives must be provided.
- Members of education cooperatives can pay for the purchase or rental of cooperative school buildings. The buildings suitable for a school according to the state must be allowed to be used during the educational activities of cooperative schools.
- Role transfers must be made to new members by the members of the education cooperative.
- Programs must be organized to explain and promote cooperative education institutions for society.
- Education specialists must be employed in order to manage the education cooperative and the cooperative school more systematically while establishing healthier communication between the stakeholders.
- Responsibilities of education cooperative members and cooperative school management must be determined.
- Cooperative schools must be established not only by the initiative of the parents but also by the teachers, in other words, with the cooperation of parents and teachers.

EK 1: Görüşme Soruları

Kurucu Kooperatif Üyesi Ebeveyn Görüşme Soruları

- Eğitim kooperatifi hangi ihtiyaçtan doğmuştur? Eğitim kooperatifinin kuruluş süreci nasıl gerçekleşmiştir? Kuruluş sürecinde karşılaşılan bir zorluk oldu mu? Olduysa nedir?
- Siz bir eğitim kooperatifine üye olma kararını nasıl aldınız?
- Kooperatif içerisindeki yönetim süreci nasıl işlemektedir? Kooperatifin yönetim organları nelerdir? Yönetim organlarında görev alan kişilerin sorumlulukları nelerdir?
- Sizin bir ortak olarak karşılaştığınız yönetsel zorluklar var mıdır? Varsa örnek verebilir misiniz?
- Covid-19 sürecinde karşılaştığınız zorluklar var mıdır ve varsa bu zorluklara karşı geliştirdiğiniz çözümler nelerdir?
- Kooperatifin finansman kaynağı nasıl oluşturulmaktadır? Belirlenen finansman kaynağı, finansal ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu? Belirlenen finansman kaynağının yanı sıra kooperatife fayda sağlayabilecek başka bir finansman kaynağı önerebilir misiniz?
- Kooperatifin gerçekleştirdiği faaliyetler nelerdir? Kooperatifin faaliyetlerini gerçekleştirirken kurumsal bir destek alıyor musunuz? Alıyorsanız nasıl ve kimlerden?
- Kooperatif faaliyetlerini gerçekleştirirken iş birliği yaptığınız kurum ve kuruluşlar var mıdır? Varsa hangileri ve nasıl bir iş birliği sürdürülüyor?
- Faaliyetlerinizin eksik yönlerinin olduğunu düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız sizce neler yapılabilir?
- Okul kurma sürecinde kooperatif üyesi miydiniz? Üyesi iseniz açılış süreci nasıl işledi, neler deneyimlediniz?
- Okulun paydaşları ve kooperatif arasındaki ilişki nasıl yönetiliyor? Olası çatışmalar nasıl çözüme ulaşıyor?
- Sizce eğitim kooperatifi tarafından kurulmuş bir okulun avantajları ve dezavantajları nelerdir? Bir kooperatif okul kurucusu/ ortağı olarak kurduğunuz okul sisteminin işleyişini deneyimledikten sonra beklentileriniz karşılandı mı? Bu okul sisteminin işleyişine neler eklemek isterdiniz?
- Sizce ülkemizde eğitim kooperatifçiliğinin ve kooperatif okulların gelişmesi için neler yapılabilir? Nasıl bir destek faydalı olur?

Yeni Dönem Kooperatif Üyesi / Kooperatif Üyesi Olmayan Ebeveyn Görüşme Soruları

- Çocuğunuzun eğitimi için kooperatif bir okul seçmenizde rol oynayan unsur/unsurlar nelerdir?
- Okul yönetim süreçlerine bir veli olarak aktif bir şekilde katılabilmekte misiniz? Nasıl, örnek verebilir misiniz?
- Bir okulun hem ortağı hem velisi olmak sizce nasıl bir deneyim, size neler öğretti?
- Covid-19 sürecinde karşılaştığınız zorluklar var mı ve varsa bu zorluklara karşı geliştirdiğiniz çözümler nelerdir?
- Kooperatif okulda okumak çocuğunuz akademik ve sosyal başarısını sizce nasıl etkilemektedir?
- Okulun paydaşları ve kooperatif arasındaki ilişki nasıl yönetiliyor? Olası çatışmalar nasıl çözüme ulaşıyor?
- Sizce eğitim kooperatifi tarafından kurulmuş bir okulun avantajları ve dezavantajları nelerdir? Bir kooperatif okul velisi olarak çocuğunuz için seçmiş olduğunuz okul sisteminin işleyişini deneyimledikten sonra beklentilerinizin karşılandığını düşünüyor musunuz? Bu okul sisteminin işleyişine neler eklemek isterdiniz?
- Sizce ülkemizde eğitim kooperatifçiliğinin ve kooperatif okulların gelişmesi için neler yapılabilir? Nasıl bir destek faydalı olur?

Okul Yöneticisi Görüşme Soruları

- Kooperatif bir okulun yönetim süreci nasıl işlemektedir? Okul içerisindeki kararlar kimler tarafından ve nasıl alınmaktadır?
- Sizin bir kooperatif okul yöneticisi olarak karşılaştığınız okul yönetim sürecinde

- karşılaştığınız zorluklar var mıdır? Varsa örnek verebilir misiniz?
- Covid-19 sürecinde karşılaştığınız zorluklar var mı ve varsa bu zorluklara karşı geliştirdiğiniz
- çözümler nelerdir?
- Okul içerisinde çalışacak kişilerin işe alım süreci nasıl gerçekleştirilmektedir?
- Okulun paydaşları kimlerdir? Okulun paydaşlarının sorumlulukları nelerdir? Paydaşlar
- arasındaki iletişim süreci nasıl işlemektedir?
- Okulun paydaşları ve kooperatif arasındaki ilişki nasıl yönetiliyor? Olası çatışmalar nasıl
- çözüme ulaşıyor?
- Okulun finansman kaynağı nasıl oluşmaktadır? Belirlenen finansman kaynağı, finansal
- ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu? Belirlenen finansman kaynağının yanı sıra okul yönetim sürecine
- fayda sağlayabilecek başka bir finansman kaynağı önerebilir misiniz?
- Okulunuz ücretinin çevre okullara göre uygunluğu nedir?
- Okula öğrenci alımı nasıl gerçekleşmektedir? Sınıf mevcutları kaç kişi ile sınırlandırılmaktadır?
- Okul içerisinde nasıl bir öğrenim modeli uygulanmaktadır?
- Okul içerisinde gerçekleştirilen faaliyetler nelerdir? Okul faaliyetlerini gerçekleştirirken kurumsal
- bir destek alıyor musunuz? Alıyorsanız kimlerden ve nasıl?
- Okul faaliyetlerini gerçekleştirirken iş birliği yaptığınız kurum ve kuruluşlar var mıdır? Varsa
- hangileri ve nasıl bir iş birliği sürdürülmektedir?
- Sizce eğitim kooperatifi tarafından kurulmuş bir okulun avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Bir kooperatif okul yönetici olarak yönetmekte olduğunuz okul sisteminin işleyişini
- deneyimledikten sonra beklentileri karşıladığını düşünüyor musunuz? Bu okul sisteminin
- işleyişine neler eklemek isterdiniz?
- Sizce ülkemizde eğitim kooperatifçiliğinin ve kooperatif okulların gelişmesi için neler
- yapılabilir? Nasıl bir destek faydalı olur?

Öğretmen Görüşme Soruları

- Kooperatif tarafından kurulan bir okul içerisindeki sınıfın yönetim süreci nasıl işlemektedir?
- Sınıf içerisindeki kararlar kimler tarafından ve nasıl alınmaktadır?
- Covid-19 sürecinde karşılaştığınız zorluklar var mı ve varsa bu zorluklara karşı geliştirdiğiniz
- çözümler nelerdir?
- Okul içerisinde uygulanan öğrenim modeli sınıfta nasıl işlemektedir? Örnekler verebilir
- misiniz?
- Kooperatif okulda okumak çocuğun akademik ve sosyal başarısını sizce nasıl
- etkilemektedir?
- Öğrenci ebeveynlerinin aynı zamanda kooperatif ortakları olması veli-öğretmen ilişkisini nasıl
- şekillendirmektedir?
- Okulun paydaşları ve kooperatif arasındaki ilişki nasıl yönetiliyor? Olası çatışmalar nasıl
- çözüme ulaşıyor?
- Sizce eğitim kooperatifi tarafından kurulmuş bir okulun avantajları ve dezavantajları nelerdir?
- Bir kooperatif okul öğretmeni olarak görev yaptığınız okul sisteminin işleyişini
- deneyimledikten sonra beklentileri karşıladığını düşünüyor musunuz? Bu okul sisteminin
- işleyişine neler eklemek isterdiniz?
- Sizce ülkemizde eğitim kooperatifçiliğinin ve kooperatif okulların gelişmesi için neler
- yapılabilir? Nasıl bir destek faydalı olur?